БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 292 (6817)
ДЕКАБРИИН 13
СУББОТО
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ: **П. Буянтуев.**— Колхознигуудай мэдүүлгэ, **И. Братеньков.**— Түрүү леспромхозууд. **Ш. Дугаров.**—Арбадахиие дүүргээд, хонишон болобо (1-дэхи нюур).

Түрэл орон доторнай (1-дэхи нюур).

Д. Аюшеев.— Дүүжэн харгы (1-дэхи нюур).

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездые угтуулан «1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэ (2-дохи нюур).

В. Мададаев.— Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ продукци ехээр абахын түлөө тэмсэе (2-дохи нюур).

Үхибүүдээ эрдэм мэргэжэлтэй, ажалда абьяастай бэрхэ байхаар хүмүүжүүлэе (3-дахи нюур).

Ш. Бадлын.— Агууехэ Октябрь тухай домог (Кино) (3-дахи нюур).

Е. Бадмаев.— Советскэ районой һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха тухай (3-дахи нюур).

Хүдөөгэй ажалшадай эрилтэ (4-дэхи нюур).

Хилын саанаһаа (4-дэхи нюур).

Агрозоотехническэ һуралсал үргэнөөр эмхидхэе

...рад зониие эрхим шанартай эдеэ ...олой зүйлөөр, промышленностиие ...хэй эдээр гүйсэд хангахын тула ...өө ажахые улам хурданаар хүг...эхэ зорилгонууд КПСС-эй XXI ...эд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой ...э элидхэлэй тезисүүд дотор ха...алгаданхай. Энэ түүхэтэ доку...тые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, кол..., совхоз бүхэндэ холын хараата ...эбүүд зохёогдожо, шэнэ шэнэ ...ганууд абтажа байна.

...имэ харюусалгатай, гүрэн түрын ...ашанартай зорилгонуудые ам...татайгаар бэелүүлгэ нэн түрүүн ...хозиигуудай, совхозуудай хүдэл...ришэдэй эдэбхи үүсхэлһээ, тэдэ... мэргэжэл шадабариһаа дулды...а байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ ...ы малшадые, тарьялан, сабша... дээрэ хүдэлдэг хүнүүдые нау... туйлалтануудтай, түрүүшүүлэй ... дүршэлтэй танилсуулха хэрэг ... шухала болоно. Энээн тушаа ...хан боложо үнгэрһэн областной ...-дэхи партийна конференциин ...оол соо онсо анхарал хандуу...дана.

...ргэн олон колхознигуудые, сов...ой хүдэлмэришэдые ажалһаань ...алангүй, богони болзорто тусхай ...гэжэлтэй болгохын тула агро...техническэ һуралсал хаа хаана... эмхидхэжэ, хүдэлмэриень ...д һайжаруулха шухала. Урда ...нүүдтэ эдэ курсануудай про...ммын хоёр—гурбан жэлдэ үзэ...р хараалагданхай байхадань, ...нхи хүнүүд дүүргэнгүйгөөр орхи...охидог байһан юм. Жэшээнь, нё...до хоёр жэлэй агрозоотехниче... курсануудые оройдоол зургаал ...гаад хүн дүүргэжэ гараа. Харин ...гша ондо һуралсалай программа ...ээд бага боложо, тэрэниие де...брь һараһаа эхилээд, хабарай ...илгын захалтар дүүргэжэ боло...р зохёогдобо.

...иимэһээ үдэр сагай гээнгүй һурал...ай хэшээлнүүдые эхилжэ, таһал...агүй ябуулха шухала. Энэ та...р Кударын аймагай колхозууд...ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа ...нхай. Эндэхи Ждановай, Лени... Куйбышевай нэрэмжэтэ болон ...ад колхозуудта хонишодтой, һаа...шадтай, кукуруза ургуулагшад..., луговодуудтай һуралсалай тус... группанууд эмхидхэгдэжэ, ту...шын хэдэн хэшээл үнгэргэгдөөд ...на. Энэ хүдэлмэридэ колхозуу... мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр ха...дана.

...бэшье республика дотор кол...нигуудай, совхозой хүдэлмэри...эй дунда агрозоотехническэ һу...сал хангалтагүйгөөр эмхидхэг...э. Олохон колхозуудта мүнөө ...этэр юуншье хэгдээгүй, колхоз...уудай һуралсаха газар түхеэрэг...үй, хэн хаана һуралсахаб гэжэ ...эд тодорхойлогдоошьегүй бай...р. Иимэ байдал Ториин, Зака...ай, Яруунын, Зэдын аймагуудай ...нхи колхозуудта үзэгдэнэ. Мүн ...озуудта энэ хүдэлмэри урдын...аал адли муугаар ябуулагдана.

...э бүгэдэ юун дээрэһээ болоноб ...дэ, колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, тэндэхи мэргэжэлтэд тэрэниие тоодоггүй, ажал дээрэ ябажа байһан хүнүүдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ гэжэ үнэхөөр оролдодоггүй байха юм. Иимэ гээгдэнги һанал бодол баримталжа ябадаг хүтэлбэрилэгшэдтэ аймагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай зүгһөө зохихо хэмжээн абтадаггүй. Тиин республикын Хүдөө ажахын министерствын хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэрэгые гансахан лэ кадрнуудые эрхилдэг таһагтаа даалгажархёод, һанаа амархан һууха байдаг. Министерствын мэргэжэлтэд хүдөөгөөр ябахадаа агрозоотехническэ һуралсалые эмхидхэхэ талаар аймагуудай хүдөө ажахын инспекцинүүдтэ, колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табидаггүй, бодото туһаламжа хүргэдэггүй байна. Иимэл хадань мүнөө хүрэтэр зарим аймагуудта курсануудые даагшанарай семинар үнгэргэгдөөгүй, тэдэнэр һуралсалай тусхай хэрэгсэлнүүдээр хангагдаагүй байна бшуу.

Ойрын жэлнүүдтэ адуу малай ашаг шэмые хоёр—гурба дахин дээшэлүүлхэ, газар тарьялангай тогтууритай баян ургаса абаха гэһэн зорилгонуудай табигдаад байхада, тэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдые һургаха хэрэгтэ нимээр хандажа болохогүй. Аймагуудай хүдөө ажахын инспекцинүүд, совхозуудай дирекцинүүд, колхозой правленинүүд, тэндэхи хүдөө ажахын мэргэжэлтэд эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхоз бүхэндэ агрозоотехническэ курсануудые олоор эмхидхэжэ, һуралсалай группануудые тодорхойлжо, фермэ, бригада дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдые, илангаяа тэндэ һая ерэһэн залуушуулые шадаал һаа олоор хабаадуулха гэжэ оролдохо уялгатай. Тиихэдээ хонишон, һаалишан, гахайшан, кукуруза ургуулагшад, луговодуудай гэхэ мэтэ мэргэжэл олохо хүнүүдые амяар амяарнь һургахада зохистой. Һуралсалай группа бүхэниие тусхай гэр байраар, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдээр хангаха шухала.

Мүн тэдэнэр һуралсалай шанарые шалгаха, хэшээлэй таһалдаха ябадалые усадхажа, группануудые даагшадтай саг үргэлжэ семинар үнгэргэжэ байха ёһотой. Колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд агрозоотехническэ курсануудта багшалжа байһан мэргэжэлтэдые урмашуулхын тула тэдэндэ тусхай түлбэри тогтоохо зэргэтэй. Гадна нютагай онсо өөрэ илгаае, дүй дүршэлые хараадаа абажа, эдэ курсануудһаа гадна, тусхай семинарнуудые эмхидхэхэдэ болохо.

Нүхэд колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд! Хүдөө ажахын наукын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые оролдосотойгоор шудалжа, ерэхэ долоон жэлдэ хараалагдажа байһан асари ехэ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бэеэ бэлдэгты, бултадаа агрозоотехническэ һуралсалда эдэбхитэйгээр хабаадагты.

Россин Федерациин уран зохёолшодой түрүүшын съезд дээрэ

Россин Федерациин уран зохёолшодой съездын декабриин 11-нэй үглөөнэй заседани дээрэ А. Софронов түрүүлэн үгэ хэлэхэдээ, драматургиин хүгжэлтын, тэрээнэй идейно-уран һайханай хэмжээе дээшэлүүлгын асуудалнууд тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтобо. В. Закруткин (Ростов-на-Дону) КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи Бюрогой съезддэ эльгээһэн амаршалгань манай шэнэ союзай зорилгые тодорхойлгодо туйлай ехэ удхашанартай байха гэжэ тэмдэглэбэ.

В. Саянов (Ленинград) арадай аман зохёолые үргэнөөр хэрэглэн, литературна хэлые хододоо баяжуулжа байха хэрэгтэй гэжэ хэлэбэ. Залуу уран зохёолшодые хүмүүжүүлхэ асуудал тухай хэлээд, анха Горькиин байгуулһан «Литературная учеба» гэжэ журналые дахинаа һэргээхэ тухай бодожо үзэхые тэрэ дурадхаа. Уран зохёолшо Н. Тихонов советскэ ороной арадууд нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүд дотор хараалагдаһан асари ехэ түсэбые бэелүүлхын тулада үзэгдөөгүй ехэ дэбжэлтэтэйгээр, эршэ зоригтойгоор бэлэдхэжэ байна гэжэ хэлэбэ. Тезисүүд дотор хараалагдаһан туйлай ехэ программа бүхы советскэ хүнүүдэй, тэрэ тоодо уран зохёолшодой эсэшэ сусашагүй ажалай ашаар бэелүүлэгдэхэ байна.

Үглөөнэй заседани дээрэ Л. Лагин, Е. Книпович, А. Коноваленков, А. Катлер болон бусад үгэ хэлээ.

Московско областиин колхознигуудай зүгһөө «Путь Сталина» колхозой түрүүлэгшэ В. Орлов, советскэ композиторнуудай зүгһөө А. Новиков съездые амаршалба.

Декабриин 11-нэй үдэшын заседани дээрэ поэт Расул Гамзатов (Дагистан) үгэ хэлэхэдээ, зохёолнуудтаа эрилтэ ехэтэйгээр хандаха тухай, «поэтическэ хог богуудые» хамажа хаяха тухай хэлэбэ.

«Красный пролетарий» гэжэ алдарта заводһоо ерэһэн коммунистическэ ажалай бригада съездые амаршалба. Тэрээнэй бригадир Сурабегинэй бригадамнай долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, коммунистическэ ёһоор ажабайха, ажаллаха гэһэн уялга абаа гэжэ мэдээсэхэдэнь съезддэ хабаадагшад альга ташалгаар угтаба.

К. Федин уран зохёол бэшэхэ шадабаряа дээшэлүүлхэ асуудал тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Литвагай уран зохёолшодой зүгһөө нүхэр Т. Тильвитис съездые амаршалба.

Үдэшын заседани дээрэ мүн уран зохёолшод Е. Пермитин, В. Бакалдин, Н. Лесючевский, К. Куриев, В. Друзин гэгшэд үгэ хэлээ.

СССР-эй Уран зохёолшодой союзай правлениин нэгэдэхи секретарь А. Сурков съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Россин Федерациин Уран зохёолшодой союзые байгуулгын ехэ удхашанартайе тэмдэглэн, национальна литературануудай хүгжэлтын асуудалнууд тухай тогтоһон байна.

Энээгээр Л. Соболевой элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ дүүрээ. 89 хүн үгэ хэлэһэн байна.

Съездын хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ

ДААБАРЯА ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭНЭ

☆ ☆ ☆

КПСС-эй XXI съездые ажалай амжалтаар угтаха мүрысөөндэ оролсожо, Улан-Удын сэмбын фабрикын бүд нэхэгшэ П. Окунева халаан соогоо 28 метр бүд гаргахын орондо 36—38 метр бүд нэхэдэг юм.

Зураг дээрэ: П. Окунева.

З. Веснинагай фото.

☆ ☆ ☆

Колхознигуудай мэдүүлгэ

Һаяхан Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд клуб соогоо сугларжа, КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэбэ. Эндэ аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Содномов ноябрь һарада болоһон ЦК-гэй Пленум тухай тобшохоноор хэлэхэдээ, 1959—1965 онуудта бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан асари ехэ түсэбүүд тушаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

— Би хонишоноор хоёр жэлһээ үлүүтэй хүдэлжэ байнаб. Мүнөө партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдтэй танилсаад байхадаа, үшөө шангаар хүдэлхэ урма зориг түрэнэ. Энэ үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэжэ, түл абалга, нооһо хайшалалгаяа заатагүй дээшэлүүлхэб,—гэжэ 3-дахи комплексно бригадын хонишон Пүнсэг Эрдынеев хэлэбэ.

Тэрэшэлэн 1-дэхи комплексно бригадын бригадир нүхэр Ж. Генинов съездын хүндэлэлдэ малайнгаа үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэжэ, хабарай тарилгада мүнөөнһөө бэлдэжэ байһан тухайгаа хэлэбэ.

Һүүлээрнь хэдэн колхознигууд үгэ хэлэхэдээ, партиингаа хараалһан долоон жэлэй түсэбые һайшаан дэмжээд, тэрэниие болзорһоонь урид дүүргэлсэхын тула бүхы шадалаараа оролдохо байһанаа мэдүүлээ.

П. Буянтуев.

Түрүү леспромхозууд

Республикын модошодой эршэмтэй һайнаар ажаллаһанай ашаар «Забайкаллес» комбинат 11 һарынгаа даалгабариие болзорһоонь урид ноябриин 22-то дүүргэжэ, декабриин 1 хүрэтэр даалгабариһаа гадуур 94 мянга гаран кубометр модо шэрээ.

Съездын урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ Байгалай леспромхозойхид түрүүлжэ ябана. Энэ леспромхозой коллектив ноябриин 26-да жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, мүнөө үедэ даалгабариһаа гадуур олон мянган кубометр модо шэрэжэ байна. Комбинадай бусадшье предприятинууд абаһан уялгаяа муу бэшээр дүүргэнэ. Шулуутайн леспромхоз 11 һарын түсэбһөө гадуур 34 мянган кубометр, Ээриин леспромхоз 22 мянган кубометр модо шэрээ. Баргажанай, Баруун Тарбагатайн, Итанцын леспромхозууд жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ дүтэлөө.

Комбинадай предприятинуудай хүдэлмэришэн бүхэн үнгэрэгшэ жэлэй 11 һарынхида орходоо дунда зэргээр 16,3 кубометрээр ехэ модо бэлдэһэн байна. Худанай леспромхозой коллектив ажалайнгаа бүтээсые нилээд дээшэлүүлжэ шадаа. Эндэ комплексно аргаар бэлдэгдэһэн модые хүн бүхэндэ хубаажа үзэхэдэнь, 61,3 кубометр болоһон байна. Комбинадай бусадшье леспромхозууд ажалайнгаа бүтээсые нилээд дээшэлүүлнэ.

И. Братеньков.

Арбадахиие дүүргээд, хонишон болобо

Арбадахиие дүүргэһэн Очир Дамбаев наһатай болоһон эжыгээ халажа, энэ жэл «Коммунизм» колхозой хонишон болобо. Тус отарада 473 эхэ хонид бии юм.

Колхозой эмхидхэгдэһэнһээ хойшо хонишоноор ябаһан эжынь—Жибзыма Пурбуева хүбүүнэйнгээ һургуулида ябахаһаань хойшо хонишоной ажалтай танилсуулжа, һургажа эхилһэн байна. Амаралтадаа гэртээ ерэхэдээ эжынгээ хони харалсадаг, зарим үедэ орондонь адуулдагшье байгаа. Хони харууһалха тухай эжынгээ заабари ойлгожо абаад, тэрээгээрнь хүдэлдэг, хонишон тухай түрүүшүүлэй брошюра уншадаг һэн.

Һургуулиие ажабайдалтай нягта холбоотой болгохо тухай шухалын шухала асуудалые зүбшэн хэлсэжэ байха үедэ Очир хүбүүнэй һанал эрмэлзэлгэ одоол хүсэлдэбэ. Энэ жэл абаһан хурьгадаа хоролтогүй һайнаар түлжүүлжэ байнхай. Үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэһэн дээрэһээнь, хонидынь саһанай ороходо сошордожо, тамир хүшээ алдаагүй. Мүнөө декабрьда хэнзэ хурьгадые абахаяа байна. Хонидойнь үбһэ тэжээл үбэлжөөнэй газарта асарагданхай.

Комсомол хонишон Очир Дамбаев түрэл партиингаа XXI съездын хүндэлэлдэ 1959 ондо 100 хонин бүриһөө 125 хурьга абаха гэжэ шиидэбэ.

Ш. Дугаров.

Ярууна.

Эд бараа ехээр наймаална

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд партиин XXI съездын хүндэлэлдэ мүрысэхэ зуураа, республикынгаа ажалшадта эд бараа наймаалха түсэбөө муу бэшээр дүүргэжэ байна.

Буркоопсоюзай мэдэлдэ байдаг худалдаа наймаанай предприятинууд ноябрь һарынгаа түсэбые 100,9 процент дүүргэжэ, хүдөөгэй арад зондо даабариһаа гадуур 690 гаран мянган түхэригэй эд бараа наймаалаа. Баунтын аймпотребсоюз түсэбһөө гадуур 318 мянган түхэригэй эд бараа наймаалһан байна. Ахын аймпотребсоюз ноябрь һарынгаа түсэбые 117 процент дүүргээ. Хойто Байгалай, Курумканай, Мухаршэбэрэй, Зэдын, Иволгын, Сэлэнгын, мүн бусад олон аймпотребсоюзууд ноябриингаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур хэдэн зуугаад мянган түхэригэй эд бараа хүдөөгэй ажалшадта наймаалаа.

Д. Колмаков.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

...заводой коммунистическэ соёл культурын университет

...ЕРМЬ, (ТАСС). ...ндэхи Орджони...ын нэрэмжэтэ ...дто коммунисти...э соёл культу... хоёр жэлэй уни...итет хүдэлжэ ...бэ. Тэрэнэй ...раммын ёһоор ...а болон техни... уласхоорондын, ...ой дотоодын ...байдалай, ком...истическэ ёһо гу..., атеизмын, ли...тура болон искусствын асуудалнуудаар лекцинүүд уншагдаха юм.

Коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргын түлөө хүдэлөөндэ хабаадажа байһан хүдэлмэришэдтэ «Долоон жэлэй түсэбэй ёһоор Пермиин экономическа районой саашанхи хүгжэлтэ» гэһэн түрүүшын лекци уншагдаба.

Алэксандр Слизко гэгшын халаанайхидай үүсхэлээр

...ЗАЕВКА (Мор...ин АССР), ...СС). Съездын ... тээхи мүры...дэ түмэр зам... шэнэ һайшаал... үүсхэл гаргаба. ...ээр шэнгэн ...а холо шэрэдэг ...ые нормоһоонь 50 километр хурданаар ябуулха дурадхал оруулаа. Александр Слизкогой диспетчерскэ халаанайхидай энэ үүсхэлые бусад машинистнууд үргэнөөр һайшаан дэмжэнэ.

Урилагдажа байдаг зам

УСТЬ - КАМЕНОГОРСК, (ТАСС). Ерэхэ долоон жэл соо модо бэлэдхэлгын хэмжээе нилээд ехэдхэхэ гэжэ КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүд соо хараалагдана. Гансахан Зүүн Казахстанай тайгада модо бэлэдхэлгэ 1965 он хүрэтэр хоёр дахин шахуу ехэдхэгдэхэ юм. Тиимэһээ Алтайн хадануудта шэнэ зам гаргаха хэрэгтэй болоно.

—Нарин колейнэ түмэр зам хэрэглэхээ болихо гэжэ шиидэбди,—гээд Зүүн Казахстанай совнархозой ой модоной промышленностиин таһагай начальник нүхэр Натанзон ТАСС-эй корреспондентдэ мэдүүлбэ.— Модо зөөхын тулада тиимэ түмэр замай орондо түмэр-бетон плиткэнүүдээр хэгдэһэн автомобильна зам хэрэглэдэг болохобди. Тиимэ замые нэгэ газарһаа нүгөө газарта урилжа абаашахада түбэгтэй бэшэ юм. Энэ жэлдэ манай экономическа райондо түрүүшын тиимэ зам хэгдээ. Тэрэ замай километр бүхэниинь нарин колейнэ замһаа 100 мянган түхэригөөр химда болобо. Урилагдадаг тиимэ зам хэхэ түмэр-бетон плиткэнүүдые үйлэдбэрилдэг болообди.

Навигаци дүүрэбэ

ЛЕНИНГРАД, (ТАСС). Баруун хойто зүгэй бассейнын голнууд, Ладога шадарай каналнууд мүльһөөр хушагдаба. Мүн Нева гол байгаа. Иигэжэ эндэхи бассейнын навигаци дүүрээ.

Баруун хойто зүгэй пароходствын уһан замшад навигациингаа үедэ түсэбһөө гадуур 500 мянган тонно ашаа шэрээ. Нёдондо жэлэйхиһээ 1,5 дахин ехэ ороохо тарьяан, бүри ехэ барилгын материалнууд шэрэгдээ. «Ленинград», «Сысола» гэжэ ашаа шэрэдэг теплоходууд ашаа шэрэхэ түсэбөө 2 дахин үлүүлэн дүүргээ.

Мүнөө бассейнын флодой хахадынь һайн харууһа хэгдэһэнэй ашаар заһабаригүйгөөр хадагалаанда табигдаба.

ДҮҮЖЭН ХАРГЫ

Элдэб янзаар годирһон нариихан жалгын дундууршье, гэрэй ханадал эрид байсын эрмэгээршье, ангай сухаримаар эгсэ уулааршье—долоон модонһоо үлүү зай соо татагдаһан дүүжэн харгы харагдана. Энэ харгыгаар тэбхэр, томо хайрсагууд—вагонеткэнүүд урагша хойшоо һубарилдан, тоо томшоггүй олон мэтээр урилдана. Холоһоо харахада нааданхайнууд мэтэ. Энэмнай Зэдын комбинадай шанаржуулгын фабрикада руда зөөдэг дүүжэн (канатна) харгы гээшэ. Электрын хүсөөр ямар ехэ юумэн хэгдэнэ, бүтээгдэнэ гээшэб, хүнэй хэдэг хүндэ хүшэр ажалые хэды зуу дахин хүнгэдхэнэ, түргэдхэнэ гээшэб! Социализмын үедэ бүхы ороноо электрификацилаад байхада—коммунизм болохо байна гэһэн манай сэсэн мэргэн багша Ленинэй һургаалай хүсэн эгээл эндэһээ тобойжо харагданал.

Хүнэй ябахаар бэшэ бүтүү ойтой, эгсэ орьёл эдэ хадануудай хаягаар паровоз, оройгоорнь татагдаһан дүүжэн харгыгаар вагонеткэнүүд ябадаг болохо юм гэжэ 15—20 жэлэй саана нютагай зондо хөөрөөһаамнай, тэнэг, хиирэһэн хүнүүд гээшэт гэхэл байгаа ёһотой.

Теэд эндэхи зон хэдэн зуугаад тонно малтамал шулуу шэрээд, хада тойроод харайдаг паровоз харааһаар арбаад гаран жэл болоо. Харин һаяхан, ноябриин һүүлшын хахадта агаараар урилдадаг «дээрээ мөөритэй тэргэнүүдые» харахадаа үбгэд, хүгшэд һайн сагай һайхан байдалда ороһон тухайгаа дахин дахин хөөрэлдэхэ хабатай болобо.

Зэдын комбинадай инженерно-техническэ мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд Первомайкын молибден малтадаг руднигай абаһан рудае шанаржуулгын фабрика хүрэтэр дамжуулха дүүжэн харгы татажа, алишье талаараа тон ехэ хүдэлмэри хээ. Нэгэдэхеэр, коллективэйнгээ техническэ шадабариие харуулаа. Хоёрдохёор, тон аюултай, орёо бэрхэ харгыгаар руда шэрэдэг 20 гаран автомашина, паровоз энэ ажалһаа сүлөөлөө. Түмэр харгыгаар, автомашинаар руда зөөлгэдэ 180 шахуу хүн хүдэлдэг байһан һаа, мүнөө дүүжэн харгыда оройдоо 80 гаран хүн хүдэлнэ. Энээнһээ гадна, руда зөөдэг автомашинанууд түргэн эбдэрдэг, тэдэнэй мөөринүүд хахадшье нормоёо ябангүй элэжэ, хаягдадаг байгаа. Тиигэжэ руда зөөлгэ удаардаг, фабрикын ажалые һаатуулдаг байһан юм.

Дүүжэн харгыгаар 180 вагонеткэ һаадгүйгөөр ябаха. Вагонеткэ бүхэн 1,5 тонно руда тээгээд, 7 километрые 1 час хахад соо гаталха шадалтай. Руда тээхэ, адхахада оройдоо 20 секунда хэрэгтэй байна. Энээниие хараад үзэхэдэ, бүхы руднигай малтаһан рудае дүүжэн харгыгаар фабрика хүрэтэр заахашье һаатуулангүй зөөжэ болохо юм.

Дүүжэн харгын ахалагша диспетчер нүхэр С. Г. Каин иигэжэ хөөрэнэ:—Мүнөө КПСС-эй ЦК-гэй XXI съезд дээрэ нүхэр Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые гүнзэгыгөөр шудалжа байхадаа, манай орон дотор хэгдэхэ асари ехэ барилгануудта, промышленностьда үнэтэ металл ехээр үгэдэг болохын түлөө бүхы хүсэеэ хандуулхабди. Холтоһоной, Первомайкын руднигуудай, шанаржуулгын фабрикын коллективүүдэй социалистическэ уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ нүлөөлхын тула руда шэрэлгые заахашье һаатуулхагүй гэһэн уялга абанхайбди.

Дүүжэн харгын хүдэлмэришэд шэнэ долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид бэелүүлгэдэ бүхы шадалаараа хабаадалсаха байһанаа бултадаа мэдүүлнэ.

Д. Аюшеев.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездые угтуулан

„1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай“ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэ

☆ ☆ ☆

Уһалагдадаг газараа үргэдхэе

«1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд» тушаа КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүд дотор ороной колхоз, совхозуудай газар тарялангай элдүүрилгэ үндэһөөрнь һайжаруулжа, хүдөө ажахын бүхы ургамалай тогтууритай һайн ургаса абадаг болохо тухай туйлай ехэ зорилго табигдана.

Хэнэйшье мэдэһээр, республикын олонхи аймагуудта үбэлынь айхабтар ута хүйтэн байгаад, зуниинь яһала дулаан, зарим газарта хура бороогүй, тон хуурай байжа, ургамал, ногоон ехээр гандадаг гээшэ. Жэшээлхэдэ, эгээл дулаан уларилтайшье аймагуудта ургамал, ногооной ургасада таатай зохид, наратай дулаан үдэрнүүдынь (хабар, зун, намарай сагта) жэлдээ оройдоо 90—115 хоногһоо үлэдэггүй. Энээн дээрэһээ манай эндэ ороо̄һо тарянай, тэжээлэй бүхы ургамалай болон огородой эдеэнэй һайнаар ургажа, эдеэшэхээр наратай дулаан үдэрнүүд яһала олон байдаг. Теэд эндэмнай жэлдээ ехэдээл һаа 250—350 миллиметр хура бороо ороод, зарим газарта гандуу жэлдэ миил 200 миллиметр хүрэхэтэй үгытэй шииг нойтон ородог юм. Гадна бүхы ургамал, ногооной түлэг дундаа ургаха эгээл зохид үедэ (хабарай һүүл багаар, зунай эхсэр) жэлдээ унадаг бүхы шииг нойтоной оройдоол 15—25 процентнь ородог гээшэ. Мүн хабарай һүүл багаар; зунай эхеэр олонхи аймагуудта хуурайгаар һалхилжа, газарай шииг нойто ехээр хатаажархидаг байна. Эндэхи газараймнай хүрьһэн элһэлиг, һэбхи хүнгэн аад, шииг нойто түргэн шэнгээгээд, хүрьһэн соогоо удаан баридаггүй ха юм.

Эдэ бүгэдэһөө шалтагаалан, олонхи аймагуудтамнай хабартаа, зунай эхеэр ходо гандажа, ургамал, ногооe өөдэлүүлдэггүй бшуу. Тиимэһээ колхоз, совхозуудта **үбһэ ногооной, ороо̄һо тарянай тогтууритай һайн ургаса абадаг болохын тулада, нэн түрүүн ган гасууртай тэмсэжэ, тарялан, сабшалан ехээр уһалха хэмжээ-ябуулгануудые бүри үргэнөөр бэелүүлхэ** шухала болоно.

Хүдөө ажахын бүхы ургамал, ногооной ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ сабшалан, тарялангай газарые хаһа сагтань, һайнаар уһалхада али тухай аша үрэ ехэтэй байһание һүүлэй ган гасуур жэлнүүдтэ республикын зарим колхозуудай хэһэн горьтой хүдэлмэри гэршэлэн харуулна.

Тэрэшэлэн Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо нүхэр И. Дампиловай звеногойхид байгша ондо 50 гектар газар хабартаа 2 дахин уһалжа, удаань уһанда шэнгэрүүлһэн наг шэбхээр үтэгжүүлээд, гектар бүриһөө дунда зэргээр 300 центнер кукурузын ногоон эшэ набша абаа. Иволгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүү луговодууд нүхэд Пурбуев, Максаров энэ жэлдэ 160 га сабшалан дээрэ хамта 250 тонно наг шэбхэ гаргажа, гурба дахин һайнаар уһалаад, гектар бүриһөө 58 центнер эрхим шанартай үбһэ хуряанхай.

Эрхим түрүү ажалай һайн жэшээ колхоз, совхозуудтамнай яһала олон. Теэд бүхыдөө республикын колхоз, совхозуудта уһалууриин газар һүүлэй 3 жэлэй туршада миил 15 мянган гектараар үргэдхэгдэһэн байна. Тиигэжэ аймагуудтамнай тарялан, сабшалангай уһалагдадаг газар хамта 170 мянган гектарта хүрөө. Тэдэнэйнь 40 мянган гектарынь тарялан, 110 мянган гектарынь сабшалан, 10 мянган гектарынь бэлшээриин газар юм. Энээние колхоз, совхозуудай бүхы тарялан, сабшалан, бэлшээриин газарта хубаажа үзэхэдэ, оройдоол 15—20 процентнь болоно.

Аймагуудта газар тарялан уһалха хүдэлмэриин тон хангалтагүй муугаар үнгэргэгдэдэг дээрэһээ жэлһээ жэлдэ ороо̄һо тарянай ургаса гектар бүриһөө 10 центнерһээ дээшэ гаранагүй. Харин тиихэдэ үбһэ ногооной ургаса бүришье муу. 1945—1958 онуудта республикада сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр миил 5—7 центнер ургаса абтаһан байна.

Тиимэһээ иимэ гээгдэнги тулюур байдал саашадаа яашье тэсэшэгүй. Хэрбээ энэ зангаараа газар тарялангаа эрхилжэ байха болоо һаа, колхоз, совхозуудайнгаа экономикые эрид хүгжөөжэ шадахагүймнай мэдээжэ.

Ороо̄һо тарянай баян ургаса абадаг болоко, ерэхэ долоон жэлдэ республикынгаа колхоз, совхозой доторой хэрэглэмжые таряа талханай зүйлнүүдээр гүйсэд хангажа, үрэһэ' хүрэнгэ хүсэд хааха, тэрээгээр малай тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ тухай зорилго табигдана гээшэ. Тиимэһээ энэ үе соо бүхы гол, горхонуудай уһа зүбөөр хэрэглэн, **уһалууриин томо системэнүүдые, һубаг канаваннуудые олоор барижа, тарянай, сабшалангай газарые 370 мянган гектар хүрэтэр үргэдхэхэ, 170 мянган гектар газарта уһа намаг хатааха хэрэгтэй болоно. Мүн уһа хомортой бэлшээриин газарнуудта ехэ гүнзэгы 500 худаг малтажа, нуур, сөөрэмүүдые олоор тогтоохо** шухала.

Мүн эндэмнай диилэнхидээ багахан гол горхоной уһаар газараа уһалдаг заншалтай. Теэд тэдэнэй олонхинь ган гасуур жэлдэ эртэ хатажа, шэргэшэдэг юм. **Энээние хараада абажа, ойрын жэлнүүдтэ Сэлэнгэ, Үдэ, Сүхэ, Хёлго, Зэдэ, Баргажан гэхэ мэтын ехэ ехэ гол мүрэнүүдһээ һубаг канава олоор татажа, газараа ехээр уһалха гэжэ хараалха хэрэгтэй.** Тэндээ инженерно түхэлэй, хүсэд оньһожоруулагдаһан түхеэрэлгэтэй уһалууриин системэнүүдые барибал, ямаршье ган жэлдэ газараа зүбөөр уһалжа, баян ургаса абажа шадаха байнабди. Гадна **гол мүрэнүүд дээрэ электростанцинуудые барихадаа тэрэнэй хүсөөр системэнүүдээ хүдэлгэхөөр хараалха.**

Эдэ бүхы уһалууриин системэ, түхеэрэлгэнүүдые бариха, бэлшээриин газар уһаар хангаха гэхэ мэтын хүдэлмэрие эрхилхэ тусхай барилгын-монтажна трест республикадаа эмхидхээд, тэрэние хэрэгтэй машина, техникэ болон бүхы түхеэрэлгээр хүсэд хангаха шухала. Тус трестын барилгынгаа хүдэлмэрие һаадгүй хэхын тула тэдэние бүхы түсэб, зурагаар, хамаг хэрэгсэлээр хаһа сагтань гүйсэд хангаха шухала. Тиимэһээ **мүнөө республикадаа байһан «Росгипроводхозой» экспедицие хубилгажа, тэрэнэй орондо «Росгипроводхозой» институдай ходо байха тусхай таһаг (филиал) эмхидхээ һаа зохистой** гэжэ һанагдана.

500 гектарһаа дээшэ уһалууриин газартай колхоз, совхозуудта бүхэли жэлдээ хүдэлхэ мелиоративна звенонуудые эмхидхэжэ, энэ хүдэлмэрие тусхай мэргэжэлтэй техник-мелиораторнуудта даалгабал таарамжатай һэн. Уһалагдадаг газарай хэмжээе харалсажа, тэрээндэнь тааруулан звеногоо хүдэлмэришэдөөр, техникэ, зэмсэгээр хангаха.

Тэрэшэлэн 10 мянган гектарһаа дээшэ уһалууриин газартай аймагуудта тарялан, сабшалан уһалха, намаг хатааха, ажахынуудые уһаар хангаха хүдэлмэрие техническэ талаар хүтэлбэрилхын тула гол РТС-үүдтэ уһанай ажахы эрхилхэ тусхай управленинүүдые бии болгоходо яахаб. Арба мянган гектарһаа бага уһалууриин газартай аймагуудта энэ хүдэлмэрие аймгүйсэдкомой дэргэдэхи хүдөө ажахын инспекциин мелиораторнуудта даалгахада болохо. Тиигээд РТС-үүдэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн уһанай ажахын управленинүүдые бүхы машина, техникэ, хэрэгсэлээр хүсэд хангаха шухала.

Энэ ехэ ажалые зүбөөр эрхилхын тула эрдэм мэргэжэл түгэлдэр инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозуудтамнай тон олон хэрэгтэй болохо байна бшуу. **Тиимэһээ Кяхтын техникумэй дэргэдэ техник-мелиораторнуудые бэлэдхэдэг отделениин хүдэлмэреэ һэргээгээ һаань зохистой** гэжэ һанагдана.

В. Козлов, инженер.

☆

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭҺЭЭ

Баргузинская ПРАВДА

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб тушаа нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые Баргажанай леспромхозойхид зүбшэн хэлсэжэ байна гэжэ тус газетэ мэдээсэнэ. Коммунизм байгуулха асари ехэ түсэбтэй танилсаһан хүдэлмэришэд түрэл партиингаа XXI съездые ажалай шэнэ амжалта туйлан угтахаар зорижонхой. Модо бэлэдхэхэ энэ жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 14 000 кубометр модо бэлэдхэхэ гэһэн уялга тэдэнэр абаба. Мүнөө леспромхозой модошод үдэртөө 800 кубометр модо бэлэдхэхэ түсэбтэй аад, 1000 кубометр бэлэдхэнэ. Шэнэ уялгануудые абаха зуураа, модошод өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые хэлэжэ байна. **Модо бэлэдхэлэй пунктнуудай парторганизацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ, залуушуулай, эхэнэр хүдэлмэришэдэй, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын тула тэмсэхэ, түрүү технологи үйлэдбэридөө үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, трактористнуудта таһалгаряагүйгөөр хүдэлхэ арга олгохо, горючи, тоһодохо материал алмахын тула Журавлиха, Гусиха гэжэ пунктнуудта бензоколонко байгуулха, хюрөөдэгдэжэ байһан ой тайга зүбөөр хэрэглэхэ гэһэн һанамжа, дурадхал** оруулагдаа. Техникэ зүбөөр ашаглаха, саг соонь заһаха шухала.

Бато БАЗАРОН

Манай парти
(ДУУН)

Манай парти тухайда
Магтаал дуунууд зэдэлнэ.
Хүсэн, хаба, зорилгыень
Хүн түрэлтэн хүндэлнэ.
Алдартай, ашатай,
Арадһаа эшэтэй,
Агуухэ Ленинэй
партн лэ!

Эбээр уряалһан партимнай
Энэ дэлхэйн тулга юм.
Урид хараалһан түсэбнай
Олоной маяк болохо юм.
Алдартай, ашатай,
Арадһаа эшэтэй,
Агуухэ Ленинэй
парти лэ!

Ажал, тэмсэл, хэрэгээрээ
Арюун байдал тодоруулаа.
Зондоо туһа хэдэгээрээ
Золтой замынь толоруулаа.
Алдартай, ашатай,
Арадһаа эшэтэй,
Агуухэ Ленинэй
парти лэ!

Долоон жэл соо урдаха
Дулаан булаг тэндэһээ.
Үзэл, эрдэм дэлгэхэ
Үгын дээжэ эндэһээ.
Алдартай, ашатай,
Арадһаа эшэтэй,
Агуухэ Ленинэй
парти лэ!

КОЛХОЗУУДАИ ГҮҮРТЭ, ОТАРАНУУД ДЭЭРЭҺЭЭ

Аргатай аад, ахираар ажаллана

Байгша ондо нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1600 литрһээ бага бэшэ һү һааха гэһэн социалистическэ уялга Заиграйн аймагай Кировэй нэрэмжэтэ артелиин һаалишад жэлэй эхиндэ абаһан байгаа. Энэнь колхозой правлениин хараалһан түсэбһөө 100 литрээр ехэ юм. Тиимэһээ артелиин правлени, партийна эхин организаци һаалишадайнгаа энэ үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, уялгыень амжалтатайгаар дүүргүүлхын тула бүхы шухала хэмжээ абаха, тэдэнэртээ бодотоор туһалха бээз гэжэ һанахаар бэлэй.

Харин мүнөө болоходо колхозойхидой уялгань миил саарһан дээрэ үлэжэ, хэлсээшэнь дэмы хооһон хөөрэлдөөгөөр дүүрэшоо гэхэдэ алдуу болохогүй. Эндэ 11 һарын туршада үнеэн бүриһөө оройдоол 1120 литр һүн һаагдажа, нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо аяар 113,4 килограммаар бага һүн абтаад байна. Тиихэдэ бүхыдөө һаагдаһан һүынь колхозой элдүүриин газарай 100 га бүридэ хубаажа үзэхэдэ, миил 40-өөд шахуу центнер хүртэнэ. Гадна хүйтэнэй аминай бууһанһаа хойшо, ноябрь, декабрь һарада һү һаалга улам доошолоо. Жэшээнь, артелиин һаалиин гүүртэдэ октябрь һарада үнеэн бүриһөө 40 гаран килограмм һүн һаагдаһан һаа, үнгэрэгшэ ноябрь соо оройдоол 34—35 килограмм һаагдаа. Мүнөө эндэхид үдэртөө үнеэн бүриһөө ехэдээл һаа 1—1,2 килограмм һү һаана. Тэды шэнээн һү юрын нэгэ ямааһаа һаажа болохо бшуу.

Теэд үбэлдөө үнеэд уяанда байжа, үбһэ, шэмэтэ тэжээл һайса эдеэ һаа, хараа байса һү шэмэ орожо, зунай хүхэ ногооной үеынхиһээ дутуугүй ехэ һү һаалгадаг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Эндэхи 2-дохи комплексно бригадын Нэгэтэй гэжэ газарта байдаг һүнэй-товарна фермынхид бүхы үнеэдээ ноябриин тэнһээ хойшо уяанда байлгажа, эдеэлүүлжэ захалһан нэрэтэй аад, тэдэндээ рационой ёһоор, үбһэ, тэжээл үгэжэ эхилээдүй. Фермынхид үнеэдтээ үдэшэ, үглөөнь нэгэ-нэгэ тэбэри хара тарянай сайшаһан, хатуу һолоомо хаяжа үгэһэн нэрэтэй болоод, үдэрынь хээрэ гаргажа адуулжа үнжэнэ. Һаянай эндэхид һаалгадаг үнеэдтээ ороо̄һо тарянай зүйл үгэжэ эхилһэн аад, тэрэнээ ямаршье хэмжүүргүйгөөр газарта адхажа, саһа шоройтой хүхажархина. Үнеэдтэ уһа бүлеэдэжэ уулгаха, бүдүүн тэжээл бүйлуулха түхеэрэлгэ, һайн силосшье тус фермэдэ бии. Гэбэшье тэдэ хүсэд тодхогдоогүй, эбдэрхэй хэбтэнэ, силосэйнь нүхэн нээгдээгүй байһаар.

— Үбэл ута гүб даа. Иимэ үнеэдээ бүлеэн уһаар уһалдаг, үбһэ, һолоомоёо һайса буйлуулжа амтаруулжа үгэдэг болохобди, гэжэ фермын үхэршэн нүхэр Яковлев һэнгэргүйгөөр мэдүүлнэ.

Теэд мүнөө декабриин тэн болоһон, жэлэй дүүрэхэеэ байхада колхозойхид «үүр сайшаһан хойно аба бала бодхохо» гэдэгтэл һанаа амархан һууха даа юу бодоно гээшэб?

Тон иимэрхүү байдал мүн бусадшье фермэнүүдтэнь үзэгдэнэ.

—Декабрь һарада үнеэн бүриһөө хэды литр һү һааха уялгатайбта? гэжэ эндэхи һаалишад Е. Спиридонова, У. Козлова, П. Чебунина, В. Молчанова гэгшэдһээ асуухада:

—Ноябрь һарада үнеэн бүриһөө 40 килограмм һаахат гэжэ правлениимнай уялгалаа һэн. Декабрьда тэрээнһээ ехэ байха арганьгүй. Юуб гэхэдэ, үнеэднай бултадаа шахуу залуу гунжад юм,—гэжэ хариюусана. Теэд һаалишадтаа иимэ бага уялга, түсэб колхозой правлениин үгэжэ байхадань, үбэлдөө һү ехээр һаахын түлөө хэн оролдохо, тэмсэхэб даа.

Үнеэдэйнгээ дэлэн һайса аршажа, нидхэржэ, нэгэ хэмдэ, зүбөөр һаахын түлөө эндэ хэншье оролдодоггүй шахуу. Малайнь байра хүсэд сэбэрлэгдэдэггүй, шэбхэ шабааһандаа дарагдашанхай, будагдаа, саһа гаадагдаашьегүй байһаар. Мүн үнеэдэй һая түрөөд байхада түрүү шын нэгэн—хоёр долоон хоногой туршада гурба һаагаад, удаань хоёр, зарим үдэр нэгэ һаажа, тэдэнээ түргэн шэргээжэрхидэг юм.

Колхозой правлени, партийна органзаци, фермэ, гүүртэнүүдэй эдэ дутагдалнуудые дары усадхажа, тэндэхи ажал хүдэлмэриень гүримшуулха, үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууһалха тушаа яаралтай хэмжээ абаха зэргэтэй.

А. Рябоволов.

Тэжээл буйлуулжа эдюулнэ

Иволгын «Коминтерн» колхозойхид эртээнһээ үбэлжэлгэдэ бэлдээд, малаа һайнаар ондо оруулжа байна. Малайнь байранууд нягтаар заһагдажа, досоонь дезинфекци хэгдэнхэй. Һаяшаг 3-дахи комплексно бригадада 100 тугалай байра шулуугаар баригдаад, ашаглалгада оруулагдаба. Үбэлэй үедэ колхозой бүхы мал бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһалагдаха юм. Үнеэдэй байра бүхэндэ инженер Нурминскиин зохёоһон авто-уһалуури тодхогдоо, тэжээлэй кухни бии болгогдоо.

Эндэхи малшад тэжээлээ буйлуулжа малда эдюулнэ. Жэшээлхэдэ, һолоомо хэршээд, халуун уһанда дэбтээжэ, зөөлэрүүлээд үгэнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ һаамхай үнеэн бүхэндэ 5 килограмм үбһэ, 2 килограмм зелёнко, 2 килограмм һолоомо, бардаа, һүнэй литр бүхэндэ хараадуулан, үнеэндэ 200 грамм оро̄һото тэжээл үгтэдэг байна.

Илангаяа 3-дахи комплексно бригадынхид малай үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэнхэй. Тэндэ хото хорёонуудынь һайса заһагдаһан, бэлдэгдэһэн байна.

Мүн баһа хонидойншье байранууд заһагдажа дулаалагданхай, түл абалгада бэлэн болонхой.

«Коминтерн» колхозой һаалишад КПСС-эй XXI съездые нэрэтэй гүрэтэйгөөр угтахын, малаа тобир тарганаар ондо оруулхын түлөө ингэжэ тэмсэнэ.

К. Лубсандоржиев.

ЭДЛҮҮРИИН ГАЗАРАЙ 100 ГЕКТАР БҮРИДЭ ПРОДУКЦИ ЕХЭЭР АБАХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЕ

Һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ ехэ хэмжээнүүд абтаа. Энээнэй ашаар колхоз, совхозуудай ажахы ехээр хүгжэжэ байна. Мал ажалһаа, газар тарьяланһаа абтадаг зүйлнүүдэй хэмжээн ехээр нэмэнэ. Тиигээд манай ороной колхоз, совхозууд ороо̄һо таряа гүрэндэ тушааха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид, октябриин 1-дэ дүүргээ. Мүнөө жэл 3 миллиард 500 миллион пүүд шахуу таряан гүрэндэ худалдагдаа. Энэнь 1953 онойхиһоо 1 миллиард 600 миллион шахуу пүүдээр ехэ болоно. Мүн мяха, һү, ноо̄һо, үндэгэ гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэгдэжэ байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ һү ехээр һаадаг болоһоной ашаар мүнөө һү абалгаараа Американые хүсөөбди, малай тоһо абалгаар бури 1957 ондо хүсэһэн байгаабди. Манай гүрэн Американхиһээ хоёр үлүүтэй дахин ехэ шэниисэ, гурба дахин ехэ сахарай свёкло, 2,5 дахин ехэ ноо̄һо абадаг болоо.

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар ойрын жэлнүүдтэ Американые хүсэхын тула түрүү колхоз, совхозуудай үүсхэлээр дэлгэрһэн бүгэдэ арадай тэмсэл ехэ үрэтэй байгаа. Энэ зорилгын амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байһанда ямаршье һэжэг байхагүй. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ мал ажалай продукци ехээр абтадаг болоһониинь энээние гэршэлнэ. Манай ороной түрүү колхоз, совхозууд 1956—1957 онуудта эдлүүриин газарай 100 гектар бүриин 100 гаран центнер мяха, 300—400 центнер һү абаһан байгаа.

Колхоз, совхозуудай ямар зэргээр газараа эдлэжэ байһаниинь 100 гектар бүридэ продукци абаһаарнь харагдана.

Республикын колхозууд эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ мал ажалай продукци, мүнгэн олзо абаһыень харуулая:

	1953 он	1957 он
Һүн (центнерээр)	14,2	33,6
Мяхан (үүсэлэгдэһэн малай)	6,1	11,4
Ноо̄һон (кгр.)	50	98
Мүнгэн олзо (мянган түхэригөөр)	5,4	12,3

Энээн дээрэһээ харахада, һүүлэй 4 жэл соо республикын колхозуудаар һү һаалга 1953 онойхиһоо 2,3 дахин ехэ болоһон байна. Кукурузын силос үнеэдтээ эдюулһэнэй ашаар, һүн илангаяа ехээр һаагдаа. Жэшээнь, дүрбэн жэлэй саада тээ үнеэн бүриһөө 441 литр һү һаадаг байгаа һаа, 1957 ондо 1131 литр һаагдаһан гэхэ гү, али 1953 онойхиһоо 156 процентээр ехэ болоо. Гэбэшье энэл үе соо үнеэдэй тоо 16,6 процентээр үсөөрһэн байна. Тиимэһээ республикын колхозуудтахи үнеэдэй ашаг шэмые дээшэлүүлһэнэй ашаар һүн ехээр һаагдаа гэжэ тобшолол хэхэ хэрэгтэй. Колхозууд малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэтээ хамта үнеэдэй тооe олошоруулха хэмжээ хараалха зэргэтэй. **Шэнэ долоон жэл соо манай республикын колхоз, совхозууд эбэртэ бодо малай тооe 25,6 процентээр, гахайн—67,3 процентээр (колхозуудта 26,6 процентээр), хонидой—2,3 дахин олошоруулха гэжэ хараалагдана.** Үнеэдэй тоо олошоруулхаһаа гадна, мүн хүдэлмэришэд, алба хаагшадһаа залуу мал худалдажа абамаар байгаа. Жэшээнь, Мухаршэбэрэй аймагай «Искра» колхоз сентябрь, октябрь һаранuудта колхознигуудһаа 100 гаран тугал худалдажа абаа.

Мяха абалга ехэ гээгдэлтэй байна. Юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, манай эндэ зундаа мал мууса таргалуулагдана. Тарбагатайн, Баргажанай, Түнхэнэй болон бусад хэдэн аймагуудай олон колхозууд малаа туранхайгаар гүрэндэ тушаана. Гахай шахаха, шубуу үсхэбэрилхэ хэмжээн абтадаггүй байна.

Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ хэды шэнээн малтай байнаб, энээгээр колхозуудай газар эдлэлгэ сэгнэгдэхэ бшуу.

Республикын колхозууд эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ хэды шэнээн малтай байнаб гэжэ харуулаябди:

	1953 он	1957 он
Эбэртэ бодо мал	9	9
Тэрэ тоодо үнеэд	—	3
Хонид	31,7	46
Хахалдаг газарай 100 гектарта гахай	6,6	7

Тиимэ болохолоороо эбэртэ бодо малай тоо 1953 онойхитой адли зандаа. Республикын колхозуудта эбэртэ мал юундэ ехээр үдэнэгүйб гэхэдэ: олон үнеэд һубайрна, томо мал, түл олоор гарзална.

Эбэртэ мал үсхэбэрилхын тула һүрэгөө зүбөөр бүридүүлхэ шухала юм. Республикын колхозууд эбэртэ малай һүрэг соо 40 процентһээ үсөөн бэшэ үнеэдтэй байха ёһотой. Мүнөө һүрэг соохи үнеэдэй тоо миил 26—31 процент болоно. Үнеэдэй һубайрһан дээрэһээ колхозууд жэл бүри хэдэн мянган тугал дутуу абана.

Манай колхоз, совхозууд һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахын продукци гүрэндөө ехээр тушаадаг болоо. Жэшээнь, 1957 ондо 1953 онойхиһоо таряа 13,2 процентээр, хартаабха—77, сахарай свёкло—61,5, мал (амидын шэгнүүрээр)—20,9 процент, һү—127,4 үндэгэ—57,5, ноо̄һо—127 процентээр ехые тушаадаг болоо. 1958 оной түрүүшын хахадта республикын колхоз, совхозууд нёдондонойхиһоо 23,5 процентээр ехэ ноо̄һо гүрэндэ тушаагаа.

Хүдөө ажахын продуктнуудай үные нэмээхэ тухай парти, правительствын хэмжээ абаһанай ашаар һүүлэй 4 жэл соо республикын колхозуудай мүнгэн олзо 2,2 дахин ехэ болоһон байна. Энээнтэй хамта ажалта үдэрэй үнэ улам нэмээд, колхознигууд шанга шадалтай боложо байнхай.

Түрүү колхозууд эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ хүдөө ажахын продукт ехээр абадаг болонхой. Мухаршэбэрэй аймагай «Искра», Тарбагатайн—Ленинэй нэрэмжэтэ, Сэлэнгын—Тельманэй нэрэмжэтэ, Байкало-Кударын—Ленинэй нэрэмжэтэ, Баргажанай—Карл Марксын нэрэмжэтэ, Курумканай—Калининай нэрэмжэтэ, Түнхэнэй—XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд 1957 ондо эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 50-һаа—150 центнер хүрэтэр һү, 10—34 центнер мяха, 53—231 килограмм хүрэтэр ноо̄һо абаһан байна. Эдэ колхозууд һү, мяха, ноо̄һо шэнэ сэнгээр гүрэндэ худалдажа, 100 гектар бүриин 30—49 мянган түхэригэй олзо абаа.

Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ һү, мяха абалгаар Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз республика соогоо түрүү һуури эзэлнэ. Мүн Кабанскын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 27,3 центнер мяха, Яруунын «Победа» колхоз 25,5 центнер мяха, Прибайкалиин Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 67,3 центнер һү абаһан байна. Манай республикын олонхи колхозууд, аймагууд партиин ЦК-гэй сентябриин Пленумһээ хойшонхи саг соо һү, мяха, ноо̄һо, мал ажалай бусад продукт абалгые 2—3 дахин ехэ болгоо. Газараа зүбөөр, ашаг ехэтэйгээр эдлүүрилдэг болоо гэжэ эдэ тоо баримтанууд гэршэлэн харуулна.

Гэхэтэй хамта республикын зарим аймагуудай колхозууд энэ талаар бирагүй хүдэлмэри хээ. Жэшээнь, Яруунын аймагай олонхи колхозууд эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ продукци абалгые мүртэйгөөр дээшэлүүлээгүй, оройдоо 15—20 центнер һү, 3,5 центнер мяха (үүсэлэгдэһэн), 50 килограмм ноо̄һо, 5,5—6 мянган түхэриг мүнгэн олзо абаа. Ашаг шэмэтэ малаар үсөөн. Иимэ байхадань, колхознигуудай олзо доход мүн лэ бага байна. Сэлэнгын, Хориин аймагуудай колхозууд баһал иимэрхүү.

МТС-үүдые хубилгаһанай һүүлээр колхозууд өөһэдын техникэтэй боложо, энэ жэлэйнгээ хүдэлмэри урдынхиһаа эмхитэйгээр үнгэргөө. Сагай уларилай хэды муу байбашье, Түнхэнэй, Курумканай, Мухаршэбэрэй, Бичурын аймагуудай олохон колхоз һайн ургаса абаа. Түнхэнэй аймагай «Сибиряк», XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд гектар бүриин 15—20 центнер ороо̄һо таряа ургуулжа абанхай. Мухаршэбэрэй аймагай «Искра» колхоз 6 мянга гаран гектар ороо̄һото ургамалай га бүриһөө 12 центнер таряа хуряагаа.

Хүдөө ажахын продуктнуудай үнэ сэнгые зүбөөр тодорхойлхо гээшэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриин шухала асуудалнуудай нэгэн мүн. Хүдөө ажахыһаа абтадаг эдеэ хоолой зүйлнүүдые шэнэ сэнгээр бэлэдхэхэдэ, колхозуудай мүнгэн олзо ехэ болоно. Энээние иимэ жэшээ дээрэ харуулая: Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 1957 ондо һү худалдажа, тушаажа, 185,9 мянган түхэриг абаһан аад, 1958 ондо 256,1 мянган түхэриг абаа гэхэ гү, али 38 процентээр нэмээгээ. Мүнөө жэлдэ энэ колхоз шэнэ сэнгээр эдеэ хоолой зүйл худалдажа, 2 миллион түхэриг олзо нэмэжэ оруулха юм.

Шэнэ долоон жэл соо Бурядай республикын колхоз, совхозууд һү, мяханай мал, нарин ноо̄һотой хони үсхэбэрилдэг болохо гэжэ хараалагдана. 1965 ондо эдэ малай ашаг шэмые хоёр дахин дээшэлүүлхээр түсэблэгдэнэ. Мүнөө хүдөө ажахыдахи ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүсэ болон зөөри багаар гаргаад, ехэ продукци абаха зорилго түрүүшын ээлжээндэ табигдажа байнхай.

Манай республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд партиин XXI съезд дээрэ Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, энэ долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ арга боломжо тухайда шэбшэн бодоно.

В. МАДАДАЕВ, экономическа эрдэм ухаанай кандидат, зооветинститудай багша.

Һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

ҮХИБҮҮДЭЭ ЭРДЭМ МЭРГЭЖЭЛТЭЙ, АЖАЛДА АБЬЯАСТАЙ БЭРХЭ БАЙХААР ХҮМҮҮЖҮҮЛЭЕ

Улан-Удын һургуулиинхид Пионернүүдэй ордоп соо оёдолдо һуража байна.
А. Сельверовэй фото.

Арадайнгаа түүхэ шудалха

һургуулинуудые шэнэдхэн хубилжа асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэбаадаха зуураа, бурят һургуули Бурят ороной түүхэ зааха гэһэнрадхал оруулнаб. Тиигээд бэлэдлэй класс усадхажа, бурят һурулида 9 класс тогтоохо тухай инпер-механик Ц. Цыренжаповайрадхалые дэмжэнэб («Бурятэн», энэ оной ноябриин 29-нэй нор).

1. Ород һургуулида ород хэлэ,ри хэлэ, СССР-эй түүхэ, харионуудай түүхэ, физикэ, хими, тоодолго, географи гэхэ мэтэ предудуудые заадаг байна. Бурят һурулида эдэ предмедүүд мүн лэгата ёһоор заагдана. Гэхэһээдна түрэлхи хэлэн литератураёр нэмэлтэ боложо ороно.

Бэлэдхэлэй класс бурят хэлэ үзэлэ гол үүргэ дүүргэнэ гэжэ тоорд, зарим нүхэд энэ классые саадань үлөөхэ гэжэ дурадхана. Нүзарим нүхэд энэ класс үүргэеэургээ, мүнөө хэрэггүй болоо гэжэолоно. Би һүүлшынхидэй талаприлсанаб. Энээнһээ урда жэлүдтэ бэлэдхэлэй класс илангаяадөө нютагуудай үхибүүдтэ ородлэ шудалхадань туһа хүргэһэние байжа болоо. Мүнөө болоодйхада туһа хүргэжэ шадахаа бод байна. Бэлэдхэлэй, 1-дэ классуудта ойлгожо абахамээ үхибүүд нэгэ жэл соо ойлко гараха хабатайл байха. Мүһайн бэлэдхэлтэй багшанартайе болоо ха юмбибди.

2. Советскэ Союзай зүүн зүгтэхийонуудай баялигые хүсэдөөрлаглаха гэһэн түсэб «1959—1965уудта СССР-эй арадай ажахыежөөхэ даабарита тоонууд тухай»зисүүдээр хараалагдана. Энэ хаа манай Бурядай АССР-тэ сэхэмаатай. Республикамнай үламри һалбаран мандаха байна. Тииһээ түрэл хизаарайнгаа мүнөөнэййдалые, үнгэрһэн түүхыень шулха ёһотойбди. Хизаар оронойнгоо түүхэ мэдээ, шудалаа үгы аад, нютагаа һайн мэдэхэб гэхын аргагүй бшуу. Ушар иимэһээ һургуулида бурят түүхэ шудалха саг тулажа ерээ.

Урдань бурят түүхэ зааха гээшье һаа, зааха арга хүсэд байгаагүй. Харин мүнөө бурят түүхэшэд Москва, Ленинградай эрдэмтэдтэй хамта Бурядай АССР-эй түүхэ бэшэнхэй (нэгэдэхи том гаранхай, хоёрдохинь хэблэлһээ гарахаа байна). Энэ ном бурят хэлэн дээрэ оршуулжа, сомор болгожо гаргаха хэрэгтэй. Бурядай түүхэ заалга хадаа манай һургуулида үшөө нэгэ нэмэлтэ предмет боложо үгэхэ байна. Тиимэһээ бурят һургуулида 9 класс үлөөжэ, Бурят оронойнгоо түүхэ, түрэлхи, ород, хари хэлэнүүдые шудалхада таарамжатай болгохо хэрэгтэй.

3. Иигээд ерэхэдээ бурят һурагша гурбан хэлэ—бурят, ород, хари—шудалха зэргэтэй. Мүн бурят түүхэ шудалха болоно. Хайшан гээд эдээнээ класс классаарнь хубаарилаа һаа таарамжатайб? Энэ талаар нимэ һанамжа байна.

Бурят ород хоёр хэлые нэгэдэхи классһаа зэргэ шудалжа эхилхэ. 5-дахи классһаа эхилээд, 9-дэхиие дүүргэтэрээ бурят түүхэ үзэхэ. Дунда һургуулиин түрүүшын шата энээгээр дүүрэнэ. Харин хоёрдохи шатаһаа эхилжэ, али нэгэн—англи, немец, француз—хари хэлэ шудалха.

Бурят түүхэ, бусадшье түүхэнүүд, конституци, естествознани, тоо бодолго гэхэ мэтэнүүдые түрэлхи хэлэн дээрээ ото үзэбэл таарамжатай гэжэ һанагдана. Мүн ажалай хэшээлнүүдые бурят хэлэн дээрэ үнгэргэхэ. Физикэ, хими, астрономи, алгебра, геометри, тригонометри гэхэ мэтые 8—9-дэхи классуудта ород хэлэн дээрэ заабал өөрэгүй. Тиихэдэ ород хэлэ шудалхада туһатай. Хоёрдохёор, нимэ орёо предмедүүдэй оршуулгань ойлгогдосогүй байдаг.

Э. Бальжинимаев, Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой зоотехник.

Сэхэ нэгэдэхи класста оруулха

Һүүлэй үедэ һурагшадай гэртэхин, ажалшад болон багшанар бэлэдхэлэй класс тухай дахяад хэлсэжэ эхилһэн байна. Энэнь ехэ һайшаалтай. Юундэб гэхэдэ, энэ асуудалые эсэслэн шиидхэхэ саг ерээ. «...Бурят һургуулида бэлэдхэлэй класс байлгажа, һурагшадай нэгэ жэлыень үлүүдэ бараһанай хэрэггүй» гэжэ БурАССР-эй Гэгээрэлэй министерствын инспектор Д. Дугар-Жабон, «Бурят һургуулида бэлэдхэлэй классай саашадаа байһанай хэрэг бага» гэжэ Цакирай дунда һургуулиин һурагшадай эсэгэ Б. Шоёнов гэгшэд бэшэнэ. Энэнь тон зүб. Үхибүүд бэлэдхэлэй класс дүүргэжэ, нэгэдэхи класста ороходоо, үлүү юумэ ойлгодоггүй—үлүүдэ сагаа барадаг юм. Нэгэдэхи класс олонхи һургуулинуудта ямар нэгэн ондоо класстай хамта заалгадаг бшуу. Теэд бэлэдхэлэй, нэгэдэхи классуудай һурагшадай илгаань тон бага байдаг. Бэлэдхэлэй класста өөһэдөөрөө заалгажа байһан үхибүүд, ямар нэгэн ондоо класстай хамта заалгахадаа ехэ ядадаг, биратай юумэ ойлгодоггүй шахуу болошодог. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, тэдэмнай нэгэ юумэндэ анхаралаа хандуулаад, удаан һуужа шададаггүй зон ха юм.

Хэрбээ нэгэдэхи классай гурбадахи класстай хамта заалгадаг һаань, нэгэдэхиндэ заабари үгэжэрхёод, нүгөө класстаа ошоходонь, нэгэдэхи классайхид даабаряа мартажархёод, дахин шагнаад һуужа байха. **Тиимэ хадань, бэлэдхэлэй классые үгы хээд, нэгэдэхи классые амяарайнь заагаа һаа,—үхибүүд һураггүй ехэ юумэ ойлгожо гараха һэн гэжэ һанагдана. Тиигээдшье нэгэ жэлынь алмагдаха болоно.** Юундэшьеб, олонхи һургуулинуудта нэгэдэхи класс—гурбадахи класстай, хоёрдохи класс дүрбэдэхи класстай хамта заалгадаг байна. **Мүн хоёрдохи класста амяарайнь заагаа һаа һураггүй дээрэ байха һэн гэжэ һанагдана.** Юундэб гэхэдэ, нэгэдэхи класс хоёрдохи класс хоёрнай һурагшын һуралсалайнь үндэһэн болоно ха юм. Гэр муу фундаменттай һаа түргэн үмхиршэдэг гээшэ ааб даа, тэрээн шэнги манай үхибүүд нэгэдэхи, хоёрдохи классуудта юумэ мууса ойлгожо гараа һаа, саашаа ехэ ядадаг бшуу. **Эдэ хоёр класста амяарайнь заагаад, гурбадахи дүрбэдэхи хоёрые хамта заагаа һаа яахааб гэжэ һанагдана.**

Тиигэжэ эхин һургуулиингаа программые мүнөөнһөө заһажа мүртэнь оруулаад, һуралсалай ерэхэ жэлые бэлэдхэлэй классгүйгөөр эхилээ һаа, ехэ һайн байгаа гэжэ һанагдана.

Г. Доржиева-Бадмаева, хүдөөгэй багша.

Хэжэнгэ.

КИНО

Агуухэ Октябрь тухай домог

41 жэлһээ үлүү сагай хугасаада Октябриин революци тухай олон зохёол бэшэгдээ. Уран зохёолшод, уран зураашад, искусствын элдэб мэргэжэлтэд энэ темээр эрхим зохёолнуудые бэшэхэ гэжэ саашадааше оролдохо байха. Энэнь гайхалтай бэшэ: Октябриин революциин темэ заха хизааргүй үргэн, оёоргүй гүн гүнзэгы ха юм. Сагай саашаа ошохо тудам Октябриин революциин удха шанарай улам дэлбэржэ, гүнзэгыржэ байһыень харанабди. Тиимэһээ энэ революци тухай шэнэ зохёолнуудые манай ороной ажалшадай, бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй хүлеэжэ байдагынь элитэ.

Мэдээжэ режиссёр Сергей Васильевай найруулһан, Н. Оттентэй хамта тэрэнэй зохёоһон сценаритай «Октябриин үдэрнүүд» гэжэ фильм манай республикын ажалшадта харуулагдажа эхилээ. Тэрэнэй юрэнхы удхань иимэ:

Невскэ проспектдэ үй түмэн зон сугларанхай байба. Тэдэнэй дунда студентнэр олон. Сагзуурын правительствода мэхэлэгдэһэн солдадууд фронтһоо ерэнхэй, буу зэбсэгтэеэ тэрээгүүр ябана. Хүдэлмэришэд Ленин тухай үгэ бүхэниие сэдьхэлдээ хадуун абана. Нэгэ үргэн долдой этэгээд табсан дээрэ гараад, Сагзуурын правительствын министрнүүдэй гаргаһан хуулинуудые мэдэрхэ, солдадууд һөөргөө бусажа, англо-француз сэрэгүүдтэ туһалха ёһотой гэжэ байжа хашхархадань, «Арил саашаа!» гэһэн айхабтар шанга хашхараан, шууяан болоно.

...Сагзуурын правительствын толгой Керенский ухаа мэдээ алдажа, уур сухалдаа диилдэнэ. Ушар шалтагааниинь юуб гэхэдэ, солдадууд дайлалдахаяа арсаһан байна, большевигүүд хүдэлмэришэдые зэбсэгтэ восстанида бэлдэнэ.

Питерэй хүдэлмэришэд шиидхэхы тэмсэлдээ бэлдэһээр.

...Хилын саанаһаа, Швейцариһаа Ленин нютагаа бусана. Аюулаар амилһан үйлсөөр, Сагзуурын правительствын харуулшад, һахюулшадай хажуугаар, Константин Петрович Ивановой паспорттай Владимир Ильич алхална. ЦК-гэй гэшүүдэй сугларaад байһан газар, Сухановагай гэр руу Ильич яарана. Утаа уняар болоһон таһалга соо Ленинэй үгэнүүд ханхинана: «Зэбсэгтэ восстаниин болохо саг тулашоо, энэ дороо восстани эхилхэ хэрэгтэй!»

Каменев Зиновьев хоёр восстанида эсэргүүсэн арсана.

Үглөөдэрынь «Новая жизнь» гэжэ газетэдэ бэшэһэн статья соогоо Каменев ЦК-гэй түсэбые зорюута буруутуулха зорилгоор, бултыень шашажа орхиһон байба.

Тиигэбэшье һаань, зэбсэгтэ восстаняа саг нүгшөөнгүй хэхэ гэһэн Ленинэй түсэб бэелүүлэгдэжэ эхилнэ.

Нева мүрэнэй эрьеэр түүдэгүүд сорөбхилно. Булгайр дэгэлнүүд, хүбэнтэй хүүртигүүд, буу жадануудпулемёдууд галай гэрэлдэ ялаганалдана. Хэдэн тээһээ—олоороо, ганса-нэгээрээ буутай хүдэлмэришэд, солдадууд, матросууд Смольно худар ошожол, ошожол байба. Һүр түгэс тэмсэлэй хүгжэм революциин штаб дээгүүр зэдэлнэ... «Россин эрхэтэдтэ!», «Сагзуурын правительство унаба!» гэһэн Ленинэй уряануудые революциин солдадууд уншана.

Юнкернүүд болон эхэнэрнүүдэй батальоноор арайхан залгалдажа байһан ами наһаяа аршалуулһан Сагзуурын правительствын министрнүүдэй Үбэлэй ордон соо хоргодоод байхань харагдана. Бэеэ тушаахыень тэдээндэ большевигүүд дурадхана. Тиихэдэнь нүгөөдүүл арсана. «Аврорын» аманһаа байлдаанай дохёо нэержэ, хэдэхэн часай туршада Үбэлэй ордониие революциин солдадуудай эзэлхэнь харагдана.

Смольнын ехэ зал соо хүдэлмэришэд, таряашад, солдадууд багтахаяа болитороо шахуу сугларанхай. Трибуна дээрэһээ агуухэ Ленинэй алдарта үгэнүүд дуулдана: «Бидэнэр ажабайдалтай адли алхаха ёһотойбди, арад зондоо зохёон байгуулхы бүрин эрхэ үгэхэ ёһотойбди. Тэдэнэр зүбөөр, өөһэдынгөө һанаһан руу, ямаршье асуудал шиидхэжэ шадаха!».

Фильмын гол образ—Владимир Ильич Ленин. Большевигүүдэй партиин, революциин вождиин образ артист В. Честноков тон тодоор, үнэншэмөөр, яһала гүнзэгыгөөр гаргаа гэжэ тэмдэглэе. Партиин Центральна Комитедэй, Соведүүдэй Бүхэроссин съездын заседанинууд дээрэ байһан Ленинииe харуулжа наадахадаа, агуухэ хүнэй абари занда тудалдамаар образ гаргаа гэжэ һанагдана.

Ленинэй һанал бодолой зэбсэгтэ восстаниин бэлэдхэлдэ зорюулагданхай байһаниие, революциин хэрэгые хохидолдо оруулха һэдэлгэ гаргадаг Каменев, Зиновьев, Троцкий гэхэ мэтэ этэгээдүүдые шүүмжэлхэдээ сэсэн мэргэн байһыень артист В. Честноков нилээд шадамараар харуулна.

Һахалтай солдадай ролиие артист С. Плотников, полковник Суторминай ролиие артист Н. Волков үнэншэмөөр, тааруугаар наадана.

Гэхэ зуура фильмдэ дутагдалшье бии гээшэ ха. Драмын талаараа бүришье олон дутагдалтай шэнги. Бага багахан эпизодууд олошорно. Кино хаража байһан хүнүүдэй үрдижэ ойлгохын аргагүй түргэнөөр элдэб картинанууд удаа дараа һубарилдан нюдэ эреэлжэлүүлээд, ухаан бодолдо удхыень бүхөөр үлөөнэгүй гэхээр. Фильм соо харуулагдаһан олонхи хүдэлмэришэдэй образуудынь бүрүүл. Тэдэниие нэрэ обогһоонь бэшэ, ямаршье шанар шэнжээр бэе бэеһээнь илгаруулхын аргагүй. Октябриин революциин шиидхэхы хүсэн—хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд нэгэл үзэл бодолоор нэбтэрэнхэй байһаниинь элитэ. Тииһээ тиитэрээ хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ хубилалта хэжэ байһан хүн бүхэнэй образ тиимэ халуун хаһада түхэл маягаа, шанар шэнжэеэ бүришье элеэр харуулһан байха гэжэ һанамаар.

Элитэ журналист-коммунист Джон Ридэй образ ехэ һайнаар харуулагдана. «Дэлхэйе доһолгоһон арбан үдэр» гэдэг тэрэнэй номынь артистда айхабтар ехэ ашатай туһатай, авторай образ гаргахадань бэлэн заабари байһан бололтой. Джон Ридэй гүнзэгы ухаатай, революционно үзэл бодолтой хүн байһаниие артист А. Федоринов яһала һайнаар харуулна. Большевигүүдэй партиин сэсэн хүтэлбэри доро революциин түүхэтэ хэрэгүүдэй хэгдэһэниие, партиин Центральна Комитедэй бата нэгэдэлтэй байһаниие энэ фильм соо тодоор харуулагдана.

Энээнһээ урда тээ Агуухэ Октябрьда зорюулжа гаргагдаһан фильмнүүдтэ онсо нэмэри болохоор ехэ алхам «Ленфильмын» киношод хэжэ шадаа, хүн түрэлтэнэй байдалые узуур үндэһөөрнь урбуулан хубилгаһан, Россин арадуудта хэмжээлэшэгүй ехэ эрхэ сүлөө асарһан, дэлхэйн жиирэй зондо сүлөөрэлгын зам заажа үгэһэн агуухэ революциин илан мандаһан гол ёһонуудые, хараа шугамые яһала һайнаар харуулжа, урдаа табиһан зорилгоёо дүүргэжэ шадаа.

Революциин урда тээхи, мүн тэрэшье үдэрнүүдэй оршон байдалые, революционно амисхаалые киношод тон тодорхойгоор харуулха зуураа, гэгээн бодолто Ильичын зааһан замаар, орьёлон бадарха хаһадаа тулаһан революциин хэрэгые юуншье һулаhуулжа шадахагүй, үмхиржэ унахаяа байһан хуушанай ёһо гуримай, үзэл сурталай хойшолонгүй хосорхо, хүдэлмэришэн ангиин революцида шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ байһаниие тус зохёол дабтан харуулна.

«Октябриин үдэрнүүд» гэжэ фильм болбол Агуухэ революци тухай шэнэ домог боложо шадана.

Ш. БАДЛЫН.

ТОБШО ДОХЁО

ҮҺЭЕЭ ХААНА ЗАҺУУЛХАБ?

«Эрдэм» совхозой 5-дахи отделени Хүсөөтэ нютагта оршодог юм. Эндэ 200-гаад үрхэтэ айл һуудаг, дунда һургуули болон эмхи зургаанууд бии. Тэндэ олон хүдэлмэрилэгшэд ажаллажа байна.

Гэбэшье тус тосхондо үһэеэ заһуулха газар үгы байһаар. Үһэеэ заһуулха болоо һаа, аяар 30-аад шахуу модондо байһан «Эрдэм» совхозой түб тосхондо ошохо хэрэгтэй. Теэд хүн бүхэн иимэ холо аяншалха аргагүй ха юм.

Аймагай коммунальна ажахын таһагайхид эндэ парикмахерска нээхэ тушаа һаналаа табиха юм бэшэ гү?

Д. Самбуев.

КИНО ХАРУУЛАГДАНАГҮЙ

Хориин аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи бригадынхид үнинэй ? кино харанагүй. Юуб гэхэдэ, кино харуулха будка заһагдаагүй байһаар. Будка түргөөр заһуулжа үгыт гэжэ эндэхи киномеханик Г. Панькин, моторист К. Чимитов гэгшэд колхозой хүтэлбэрилэгшэдые гуйһан байха. Теэд энэ гуйлтань дүүргэгдөөгүй зандаа.

М. Манибадраева.

Малшадай эрилтэ

Хэжэнгын аймагай «Победа» колхозой һаалишад түрэл партиингаа ээлжээтэбэшэ XXI съездые ажалай бэлэгээр угтахын тула эршэ зоригтойгоор ажаллажа байнхай. Хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллаһан һаалишад сүлөөтэй сагтаа культурнаар амархые хүсэнэ.

Харин тэдэнэй иимэ эрилтэ гүйсэд хангагданагүй. Малшадай дунда ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана, лекци, элидхэл уншагданагүй шахуу. Малшадай фермэ, гүүртэнүүдтэ газетэ, журнал хожомдожо хүргэгдэнэ, кино хаа яа харуулагдана.

Сүлөөтэй сагтаа улаан буландаа сугларжа, радио шагнахые, шатар, даам наадахые, газетэ, журнал уншахые малшад хүсэдэг. Теэд колхозой правлени, партийна эхин организаци малшадай энэ эрилтые огто анхарнагүй.

Б. Дандаров.

Советскэ районой һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха тухай

Улан-Удэ хотын Советскэ районй һургуулинууд, арадай гэгээрэй, партийна болон советскэ эмхирганууд политехническэ һуралүргэнөөр ябуулха, һуралсалыехала зүйлнүүдээр бүрин хангаасуудалаар һүүлэй жэлнүүдтэрьтой юумэ хээ гэбэл: предприянуудай туһаламжаар олонхи һурулинууд өөһэдын мастерскойүдтай, элдэб түхеэрэлгэтэй бо; олон һурагшад, түрэлхид масской болон туршалгын участодые барилгада туһалалсажа,эниие бүтээлсээ; һурагшад мороp, металлаар юумэ дархалха,ото машина, станогто хүдэлхээ мэтээр ажалай дадал олоо.

1-дэхи, 2-дохи, 9-дэхи, 33-дахиргуулинуудта һурагшадтаа ажай дүй дүршэл олгуулха хүдэлмэн һайнаар эмхидхэгдэһэн дээһээ, дунда һургуули дүүргэгшэднэгэн ажалай мэргэжэлтэй бодог байха юм. Манай районойрагшад промышленностьда хүлхэ мэргэжэл олоод болидоггүй,рин хүдөө ажахыншье дүй дүрлтэй болодог.

Гэбэшье ажабайдалтай һургуун холбоо барисаае нимэ алхаар гүйсэд бэхижүүлжэ шадагдагүйнь элитэ. Һуралсал ажабайн хоёрой хоорондохи алгасалыедхаха зорилгоор парти, правиьствын хараалһан хэмжээулганууд бүхы совет арадай, тоодо манай Советскэ районойгшанарай, түрэлхид болон олоитын һайшаалаар угтагдаа гэжэмдэглэе. Район соохи түрэлхидэйглаануудта 6 мянга шахуу хүн хабаадажа, 250 хүн үгэ хэлэһэн, һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ ашатай туһатай олон дурадхал, һанамжануудые оруулһан байна.

Манай район дотор 11 дунда, тэрэ тоодо 2 интернат-һургуули бии. 4-дэхи, 8-дахи, 9-дэхи, 16-дахи, 26-дахи болон 33-дахи һургуулинуудые 8 жэлэй политехническэ һургуулинууд болгон хубилгахаар хараалагдана. Гэхын дашарамда 7-дохи класс дүүргэһэн нилээд олон һурагшад мэргэжэл олохо һургуулинуудта гү, али ажалда орошоно. Тэдэнэй олонхинь үдэртөө ажаллаад, үдэшэндөө хүдэлмэришэн залуушуулай һургуулинуудта һурадаг байна. Тиимэһээ Советскэ районой олонхи һургуулинуудые 8 жэлэй болгохо гээшэ һурагшадай, түрэлхидэй һанал бодолдо тааруу гэжэ һанагдана.

8—10 классуудта һуража ябаһан үхибүүдые мүнөөнэйнь программаар 10-дахи классыень дүүргүүлхэдэ яаха юм гэжэ һанамаар. **8—10 классуудта һурадаг үхибүүдээр үсөөн дунда һургуулинуудай ахалагша классуудые болюулаад, дүтынь һургуулинуудта хамтаруулаа һаа тааруу һэн ха.** Жэшээнь, ерэхэ һуралсалай жэлдэ 33-дахи дунда һургуулиин 9—10 классуудай һурагшадые ондоо һургуулинуудай ахалагша классуудтай ниилүүлээ һаа, зохимоор шэнги.

2-дохи дунда һургуулиин орондо судна заһабарилдаг заводой дэргэдэ 8 жэлэй политехническэ һургуули нээхэ гэһэн хэдэн һанамжа арадай гэгээрэлэй таһагта оронхой. Тэрээнһээ гадна дунда һургуули дүүргэгшэдэй жэл бүри дээдэ һургуулинуудта таһалдалгүй ородог байхынь тула Советскэ район доторхи нэгэ дунда һургуулиие анханайнь янзаар үлээгээд, тэндэхи үхибүүдые ажалай дүй дүршэлтэй болгохо хэмжээ абабал яахаб? Манай Улан-Удэ хотодо барилгын хүдэлмэриин улам үргэдэжэ байһые хараадаа абажа, 1-дэхи гү, али 3-дахи дунда һургуулиие политехническэ һургуули болгоод, городой барилгын организацинуудта хүдэлдэг байбал яахаб? Тиигэбэл, барилгын организацинууд мэргэжэлтэй залуу хүдэлмэришэдөөр олон болохо бэлэй. 1-дэхи интернат-һургуулиие һаядаа Железнодорожно район руу (ПВЗ-гэй дэргэдэ) абаашажа, политехническэ шэглэлтэй болгохо шухала. Энэ һургуули дүүргэгшэд бурят залуу үетэнэй дундаһаа гараһан хүдэлмэришэд болохо һэн. 2-дохи интернат-һургуули шэлэй механизированнэ заводто мэргэжэлтэдые, хүдэлмэришэдые бэлдэжэ үгэхэ политехническэ дунда һургуули болгогдохо ушартай. Интернат-һургуулинуудые хүдөө нютагуудаар нээгээ хада һайн байха, удангүй ашаяа харюулха һэн гэжэ һанамаар.

Юрэнхы эрдэм олгохо дунда һургуулинуудые үсөөрүүлхэ, интернат-һургуулинуудые олоор нээхэ гэһэн дурадхалнууд КПСС-эй горкомой, Гэгээрэлэй министерствын зүгһөө оруулагдаа. Энэнь буруу. Нэгэ жэлэй үнгэрхэдэ, город соохи һурагшадые багтааха гэр байра дуталдахал байха.

Уялгата 8 жэлэй политехническэ һургуулинуудай хаа хаанагүй нээгдээд, хүбүүд, басагадай олоороо дүүргээд байхада, тэдэниие ажал хүдэлмэридэ оруулха асуудал гараха болоно. **Гүрэнэй түсэблэхэ органууд һургуули дүүргэгшэдые ажал хүдэлмэридэ оруулха хэмжээ ябуулга мүнөөнһөө хараалха зэргэтэй.** Зарим предприятиин хүтэлбэрилэгшэд наһа гүйсөөдүй залуушуулай үдэрэй 6 час хүдэлхэ ёһотойе мэдээд, тэдэниие ажалда абадаггүй байна. Энээнтэй эрид тэмсэхэ хэрэгтэй. 8 жэлэй һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагадые ямаршье ажалда абаха дуратай байхаар гурим тогтооходо яахаб?

Манай Советскэ райондо хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын 6 һургуули бии. Эдэниие бүри олошоруулха шухала. Һүниин халаанда хүдэлдэг залуушуулые һургахын тула үдэрэй һургуулинуудые нээхээр бодомжолнобди. Хүдэлмэришэн залуушуулай һургуулинуудые район дотороо бүри олоор нээхэ гэхэдэ, гэр байра, һуралсалай база, дүй дүршэлтэй багшанар хэрэгтэй болохо байна. Энэ талаар партийна, советскэ болон профсоюзай органууд туһалха аабза гэжэ найдагдана.

Үдэшын һургуулинуудай һуралсалай шанар балайшье һайн бэшэ байһаар. Юундэб гэхэдэ, тэндэ һурадаг хүнүүд бүхэли үдэртөө шахуу хүдэлмэри хэжэ эсэнэ ха юм. Гансал «ном дэрлээд» байһан хүнүүдтэй тэн тэрээн һуража гарахань тэдэндэ бэрхэтэй байдаг. Тиимын тула **үдэшын һургуулинуудай болзорые үшөө нэгэ жэлээр һунаагаа һаа** дээрэ бэшэ аал?

Үхибүүд 8 жэлэй һургуулиие 15—16 наһандаа дүүргэхэ, саашадаа **һуража, дунда эрдэмтэй болотороо** 19—20 наһа гүйсэхэ байна. Зарим хүбүүд дунда эрдэмтэй болохоһоо урид Советскэ Армиин албанда ошохо болоно. Хүбүүдэй дунда эрдэм олоһон хойнонь сэрэгэй албанда абадаг гү, али эрхимээр һурадаг хүбүүдэй дунда һургууляа дүүргэтэрнь албанһаа хүнгэлдэг болохо шухала гэжэ һанагдана.

Зарим түрэлхид, багшанар үхибүүдые 8 наһанһаань һургуулида абадаг болохо гэлсэнэ. Нүгөө зариман—долоотойшье үхибүүн яһала һуража шадаха гэнэ. Энэ асуудалаар арсалдажа байхын орондо багшанарай, медицинскэ хүдэлмэришэдэй нэгэдэмэл зүблөө татажа шиидхээ һаа дээрэ бэшэ гү?

Багшанарай салин бага гэжэ хаа хаанагүй хэлсэдэг. Нээрээшье тиимэ гэжэ һанахаар. Ород хэлэ, хари хэлэ, тоо бодолго гэхэ мэтэ предмет заадаг багшанар үдэрэй хэдэн хэшээл хэхэһээ гадна, тетрадь шалгажа сагаа барадаг ха юм. **Багшанарые недели соо 14 час хүдэлгөөд, салингыень хороонгүй үлөөгөө һаа яаха юм?** Багшанарай салингые бүхы дээрэнь дээшэлүүлмээр гэжэ суглаанууд дээгүүр тэмдэглээ. Үдэшын һургуулида заадаг багшанарай салин бүришье бага байна.

Һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха асуудалаар болоһон зүблөө, суглаануудта Советскэ районой ажалшад (тэрэ тоодо багшанар, түрэлхид, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд) эдэбхитэйгээр хабаадажа, һуралсал ажабайдал хоёрой хоорондохи алгасалые саашадаа хойшолонгүй усадхахын тулада Коммунистическэ партиин хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые ехэтэ һайшаан, һанамжа дурадхалнуудаа оруулһаар.

Е. БАДМАЕВ, Улан-Удын Советскэ райОНО-е даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Посольск тосхон шадар мүльһэн дороһоо загаһа барижа байһан хүнүүд.

С. Федоровой фото:

Культурна ажабайдалай хронико

КОЛХОЗНИГУУД ӨӨҺЭДЫН БИБЛИОТЕКЭТЭЙ БОЛОНО

Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд 200—300 түхэригтэ номуудые худалдан абажа, өөһэдын библиотекэнүүдтэй боложо байна. Жэшээнь, хонишод Х. Цыденова, Д. Рабжинова, Л. Мужанова, һаалишад Д. Дондупова, Ц. Балсобаева, Д. Дармаева гэгшэд тус бүридөө 400 түхэригтэ хүрэтэр номуудтай библиотекэтэй болобо. Тэдэнэрэй библиотекэдэ хүдөө ажахын номууд олон.

Г. Бадмаев.

КУЛЬТБАЗАДА ХУХЮУТЭЙ

Бэлшэрэй Үзүүр гэжэ газарта байдаг Зэдын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой малшад энэ жэлдэ культбазатай болобо. Культбазые комсомол Буму Гырылов гэгшэ даана. Колхозой правлени культбазадаа мянган түхэригэй ном абажа үгөө.

Тэндэнь радио оруулагданхай, наймаалагшагүй ларёк нээгдэнхэй. Малшад сүлөөтэй сагтаа радио шагнана, шатар, даамаар наадана, газетэ, журнал уншана. Культбазада хухюутэй.

С. Табдаев.

БАЙДАЛАА УЛАМ БОЛБОСОН БОЛГОХЫН ТУЛӨӨ

Ториин аймагай «Улаан Тори» колхоздо болоһон хамтын суглаан дээрэ гурбан жэлэй соёлой добтолгын үедэ бэелүүлэгдэхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тиихэдээ колхозойнгоо центрыень болбосон түхэлтэй болгохо, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха гэһэн байна.

Гурбан жэлэй түсэбэй ёһоор эндэ больница, клуб, полевой станууд, культбазанууд баригдаха, сэсэрлиг садууд таригдаха, хүреэлэгдэхэ юм. Малшадта 2—3 байратай олон гэрнүүд баригдажа үгтэхөөр хараалагдана.

Д. Ванжилов.

МНР-эй, БурАССР-эй шатаршад мүнөөдэр наадажа эхилхэнь

Үсэгэлдэр Монголой шатаршадай команда республикымнай шатаршадтай хани ёһоной уулзалга хэхээ Улан-Удэ хото ерэбэ. Монголой шатаршадай командын зэргэдэ: 4 мастер — Момо, Жамсран, Намсрай, Түмэрбаатар, нэгэдэхи разрядай шатаршад — Цэрэндорж, Балдандорж, Пүрэвжав, Чалхасүрэн, Цэнд, эхэнэр шатаршад— Хулгана, Балма, Хандсүрэн гэгшэдороно. Командые Намжил толгойлно.

Мүнөөдэр үдэшын 5 часта КПСС-эй Улан-Удын горкомой политическэ гэгээрэлэй байшан дотор шатаршадай мүрысөөн эхилжэ, түрүүшын тур үнгэргэгдэхэнь.

В. Мамилов,
наадагай главна судья.

РСФСР-эй арадуудай спартакиадада бэлэдхэл

Бурядай республикын «Труд» гэжэ спортивна бүлгэмэй совет командаараа түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөө үнгэргэбэ. Түрүүшын наадалгада 24 команда—200 шахуу шатаршад хабаадалсаа. Коллектив бүхэнэйнгөө спортивна нэрэ хүндые 5 эрэ, 1 эхэнэр шатаршад хамгаалаа.

Наадагай дүнгөөр, 12 очко абаһан «Рассвет» клубай команда түрүү һуурида, 11,5 очкотой Зэдын комбинадайхид хоёрдохи һуурида, 9,5 очкотой гүрэнэй эмхи зургаануудай команда гурбадахи һуурида гараа.

«Рассвет» клубай команда декабриин 16—26-да Чита городто үнгэргэгдэхэ зональна турнирта наадаха болобо.

А. Игумнов.

Тобшохоноор мэдээсэхэлэ

☆ Баргажанай аймагай олохон ажалшад үнэн сэхэ ажалаараа олоһон мүнгөө ноосэлгын кассада хадагалжа, үнэтэ эдлэлнүүдые абана. Мүнгэ ноогшо Г. гэгшэ абаһан мүнгөөэ хоёр жэл соо кассада хадагалаад, мотоцикл абаа. Тиихэдэ хэдэн хүн «Москвич» автомашина, үнөө худалдан абаа.

М. Гроссман.

☆ Яруунын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Энэ жэлдэ эхин һургуулиин байшан, правлениин конторо, электростанци, трактор болон хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха мастерской баригдаа. Арбаад айлнууд шэнэ гэрнүүдтэ ороо.

Д-Н. Чимитов.

☆ Улан-Удын уһан замшадай клубта ФЗО-гэй һурагшадта, залуу хүдэлмэришэдтэ зорюулагдаһан лекци уншагдаба. «Ниитын гурим сахилга, гэмтэ ябадалтай тэмсэлгэ—ажалшан бүхэнэй арюун уялга» гэһэн темээр милициин майор Коварский лекци уншаба.

Н. Занданов.

☆ Түнхэнэй РТС-эй токарьнууд В. Ульянов, Б. Халбозыков, Г. Котовщиков, түмэршэ дархан Ф. Томилов гэгшэд колхозуудай трактор, машинануудые заһабарилга дээрэ хүдэлмэрилхэ зуураа, үдэр бүриингоо даалгабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

Б. Бирбаев.

☆ Закаменай аймагай «Коммунизм» колхоз һаяар электрын галаар гэрэлтүүлэгдэхэнь. Мүнөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдана. Санага тосхоной айлнуудай гэртэ, эндэхи дунда һургуулида, дүтын фермэнүүдтэ Ильичын лампочканууд яларха юм.

В. Доржиев.

☆ Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз үүлтэртэ хоёр буха, арбан хоёр эмэ тугал худалдажа абаба. Тэдэ тугалнууд нэгэ наһа хүрөөдүй аад, амидынгаа шэгнүүрээр гурбан центнер хүрэнэ. Тугалнууд 4800—5000 литр һү үгэдэг үнеэдэй түл юм.

С. Зодбоев.

☆ Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ангуушан В. Гармаев энэ жэлэй агнууриин хаһа соо 250 ондатра, 100 хэрмэ болон бусад ангай арһа гүрэндөө тушаагаад байна.

Г. Бадмаев.

Алим жэмэстэ садай
Амтатайхан энэ яблока

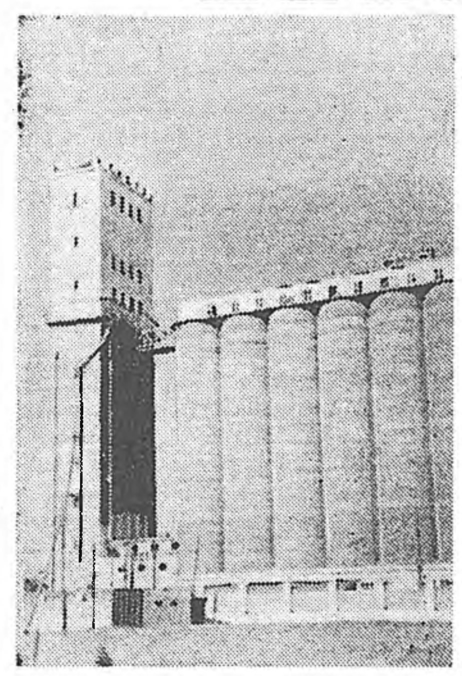
Манай эндэ ургуулагдажа,
Минии гарта барюулагдаба гү?

Ф. Сорокиной фотоэтюд.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XIII сесси

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 11. (ТАСС). Үсэгэлдэр ООН-эй Генеральна Ассамблейн пленарна заседани дээрэ политическэ тусхай комитедэй, экономическа, финансын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ комитедэй, мүн бусадшье комитедүүдэй элидхэл, резолюцинууд баталагдаһан байна.

Монголой Арадай Республика. Советскэ Союзай туһаламжаар Улан-Баторта таряа татадаг комбинат баригдажа байна. Энэ комбинат жэл соо 25 мянган тонно таряа татадаг болохо юм. Аймагуудта оньһожоруулагдаһан гурбан тээрмэ баригдажа байна. Эдэ предприятинуудай баригдажа дүүрэхэдэ Монгол руу гурил зөөлгэ нилээд хорохо юм. **Зураг дээрэ:** Улан-Баторта баригдажа байһан таряа татадаг комбинадай элеватор.

ТАСС-эй фотохронико.

Франциин компартиин ЦК-гэй пленум

ПАРИЖ, декабриин 11. (ТАСС). Париж шадархи Дранси гэжэ газарта Франциин компартиин ЦК-гэй пленум нээгдээ. «Парламентда болоһон һунгалтын һүүлээрхи политическэ байдал, партиин зорилгонууд» гэһэн асуудал пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна. Франциин коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн Этьен Фажон пленум дээрэ дурсагдаһан асуудалаар элидхэл хээ.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг Баруун Германиин комитедэй президиумэй заседани

БОНН, декабриин 11. (ТАСС). Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг Баруун Германиин комитедэй орган болохо недели бүри гарадаг «Бохен-Цейтунг» гэжэ газетэ эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг ФРГ-гэй комитедэй президиумэй заседани тухай коммюнике һүүлшынгээ номерто толилһон байна. Комитедэй президиумэй заседани һаяшаг Франкфурт-на-Майнедэ болоо.

Заседанида хабаадагшад Берлин тушаа боложо байһан һүүлшын событие хараадаа абалсан, Германиин асуудалые зүбшэн хэлсэһэн байна гэжэ коммюнике дотор заагдана.

Дээрэ дурсагдаһан асуудалаар элидхэлые В. Эльфес хэһэн байна.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг Баруун Германиин комитедэй пленумэй заседани дээрэ 8 хүнһөө бүридэһэн комитедэй секретариат һунгагдаа гэжэ коммюнике дотор мэдээсэгдэнэ.

ЖЕНЕВЭДЭХИ ЗҮБЛӨӨНҮҮД ДЭЭРЭ

ЖЕНЕВА, декабриин 10. (ТАСС). Ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай асуудалаар гурбан гүрэнэй түлөөлэгшэдэй Женевэдэхи зүблөөнэй ээлжээтэ заседани мүнөөдэр боложо, СССР-эй түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай хэлсээе сахилгын хойноһоо хиналта хэхэ организацие байгуулха гурим, тэрэнэй ажал ябуулга тодорхойлһон гол дүримүүд тухай СССР-эй делегациин дурадхаһан документые, хиналтын организациин состав тухай 3-дахи статьягай английска проектые, хиналта тухай асуудалаар США-гэй делегациин урдань дурадхаһан документые зүблөөндэ хабаадагшад хаража үзөө.

ЖЕНЕВА, декабриин 10. (ТАСС). Гэнтын добтолго зайсуулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар экспертнүүдэй зүблөөнэй ээлжээтэ заседани мүнөөдэр боложо, Канадын түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр һуугаа. Чехословакиин, Канадын түлөөлэгшэнэр мэдүүлгэ хээ.

ЖЕНЕВА, декабриин 11. (ТАСС). Гэнтын добтолгоһоо һэргылхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ экспертнүүдэй зүблөөнэй ээлжээтэ заседани мүнөөдэр боложо үргэлжэлөө. Польшын түлөөлэгшэ энэ заседанида түрүүлэгшээр һууһан байна. СССР-эй, Румыниин, США-гэй, Канадын түлөөлэгшэд заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Мао Цзэ-дун Венгриин сэрэгэй делегацитай уулзаа

ПЕКИН, декабриин 11. (ТАСС). КНР-эй түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дун Венгриин сэрэгэй делегацие толгойлогшо генерал-полковник Геза Ревестэй, мүн делегациин бүхы гэшүүдтэй мүнөөдэр Уханьда уулзаба.

Уулзалган дээрэ иимэ хүнүүд байлсаа: КНР-эй Гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Энь-лай, Гүрэнэй Соведэй премьерэй орлогшо, КНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Чэнь И, Хитадай Арадай-сүлөөрэлгын армиин главна политическэ управлениин начальник, армиин генерал Тань-Чжэн, мүн Хитадай Арадай-сүлөөрэлгын армиин командованиин бусадшье түлөөлэгшэд байлсаа.

Баруун Берлиндэ „нюуса список“ зохёогдоно

БЕРЛИН, декабриин 11. (ТАСС). Баруун Берлинэй дотоодын хэрэгүүдые эрхилдэг сенатор Липщиц гэгшын заабаряар «нюуса список» зохёогдоо гэжэ АДН агентство мэдээсэнэ. Энэ «нюуса списогтэ» түрүү үзэл бодолтой бүхы хүнүүд оруулагдаа. Эдэ списогүүд Баруун Берлиндэхи социальна тэдхэмжын ведомствын мэдэлдэ байна.

«Нюуса списогтэ» оруулагдаһан эдэ хүнүүд прогрессивнэ организацинуудай гэшүүд байһан дээрэһээ тэдхэмжэ абахаяа болихо байна. Баруун Берлинэй засагаархид иимэрхүү арга метод хэрэглэжэ, түрүү үзэл бодолтой бүхы хүнүүдые абяагүй байлгаха хүсэлэнтэй.

Омандахи байдал

КАИР, декабриин 11. (ТАСС). Англиин эзэмдэлгын сэрэгүүд һаяхан урагшагүйгөөр добтолжо, олон хүнүүдээ алуулбашье, Джебель Аль-Ахдар гэжэ хадалиг газарта байрладаг Оманай патриодуудые артиллереэр буудажа үргэлжэлнэ гэжэ Оманай имамай правительствын Каирта толилһон мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Англиин ябаган сэрэгүүд, мүн тэрэщэлэн парашютна частьнууд добтолгодо хабаадалсаа гэжэ мэдүүлгэ дотор заагдана.

Кельнын арад зон атомай аюулда дайрагдахаяа байна

БЕРЛИН, декабриин 11. (ТАСС). Баруун Германиин оборонын министрын захиралтаар Кельн город шадар ракетэнүүдтэ хэрэглэгдэхэ атомна снарядуудай, атомна зарядуудай ехэ склад һаяар баригдажа эхилхэ ёһотой гэжэ АДН агентство мэдээсэнэ.

Складай байха 40 гектар газар арад зонһоо буляан абтаа.

Кельнын олон зуу мянган ажалшад атомна складай баригдаха болоһонтой дашарамдуулан ехээр һанаагаа зобоно.

Социалистическэ гүрэнүүдтэй худалдаа наймаа эрхилхэ хүсэлэнтэй

ЛОНДОН, декабриин 11. (ТАСС). Социалистическэ лагериин оронуудтай худалдаа наймаа бүри ехээр эрхилдэг болохо тушаа Англиин томо томо наймаашад эрилтэ табина. Уласхоорондын худалдаа наймаае хүгжөөлгэдэ туһалха Британска Соведэй президент лорд Бойд-Орр жэл бүри болодог Соведэй конференци дээрэ мүнөөдэр үгэ хэлэхэ зуураа, шанга эрилтэ табяа. Баруунай Зүүнэй оронуудай хоорондохи худалдаа наймаанай харилсаае хаража үзэхөөр болоо гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

США-да ажалгүйшүүл улам олошорно

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 11. (ТАСС). США-гэй ажалай министерство, мүн худалдаа наймаанай министерство орон дотор ажалгүйшүүлэй улам олошоржо байһан тухай хамтын мэдээсэл толилоо. Тэрэ мэдээнэй ёһоор, США-да ноябрь һарын тэн багта 3 миллион 833 мянган хүн ажалгүй байба. Энэнь 1957—1958 оной туршада экономикын доройтон муудажа байһан үеынхидэ орходоо олон болоно. Буржуазна экономистнуудай, правительствын түлөөлэгшэдэй уридшалан хэлэһэнэй ёһоор, хүдэлмэригүйшүүл саашадаа бүри олошорхо юм.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ ЭРИЛТЭ

(Редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй шэнжэлэл)

☆ ☆

Хүдөө ажахын артельнүүдэй экономикын хүгжэхэтэй хамта, колхознигуудай ажабайдал улам һайжаржа, баян дэлгэр боложо байна. Шанга шадалтай болоһон колхознигууд оёдолой машина, радиоприёмник, һай һайн буд, мебель, гэрэй хэрэгсэлнүүдые абажа, культурнаар ажаһууна. Олон колхознигууд өөһэдтөө хүнгэн автомашинатай, мотоциклтай болоо. Хүдөөгэй ажалшадай эрилтые хангахын тула худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд магазинуудай хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Тэдэнэр үргэн хэрэглэлэй эд бараа таһалгаряагүйгөөр наймаалхаһаа гадна, һайн эд бараа, мебель гэхэ мэтые магазиндаа асаржа, худалдаха гэжэ оролдоно.

Гэхэтэй хамта ажалшадай ургажа байгаа эрилтые хангаха хэрэгтэ горьтой дутагдалнууд үшөө бии байһаар. Хүдөөгэй зарим магазинуудта худалдаа наймаанай журам эбдэхэ ушар үзэгдэнэ. Мүн эд бараан ехэ хомор байна, эдеэ хоолой зүйлнүүд таһалдана, холын фермэ, гүүртэдэ нүүдэл наймаан эмхидхэгдэнэгүй. Зарим хүдөө тосхонуудта худалдаа наймаанай муугаар эмхидхэгдэһэн тухай хүдөө бэшэгшэд манай редакцида мэдээсэдэг байна. Жэшээ болгон ажалшадай хэдэн бэшэгүүдые хаража үзэе.

— Үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүд магазиндамнай хэзээ бии болохо юм?— гэжэ Түнхэнэй аймагһаа нүхэр **А. Сыренов** асууна. Туран тосхоной 1-дэхи магазинда ажалшадай үдэр бүри хэрэглэжэ байдаг зүйлнүүд; жэшээлхэдэ, дабһа, мылэ гэхэ мэтэ ходо таһалдана. Мүн ажахын хэрэгсэлэй зүйлнүүд (һүхэ, хюрөө, хүрзэ), модо дархалхада хэрэглэгдэдэг жэжэ зүйлнүүд огто үгы байдаг. Туранай сельпогой түрүүлэгшэ нүхэр Балдуев магазинуудай ажалаар һонирходоггүй, харин архи уужа ябадаг юм. Эдэ баримтанууд тухай аймпотребсоюзай правлени һайн мэдэбэшье, тэдэниие усадхаха хэмжээ абанагүй.

Закаменай аймагай хүдөө бэшэгшэ **Бадма Доржиев** манай редакцида иигэжэ бэшэнэ: Цакир тосхонһоо 40 гаран модоной газарта Дархинта гэжэ холын тосхон бии юм. Урдань эндэ колхоз байһан аад, һүүлдэнь хүршэ колхозтоёо нэгэдэжэ, томодхогдоһон «Победа» колхоз болоо һэн. Эндэ ажаһууһан олонхи колхознигууд артелиингээ түб тосхон нүүжэ ошоһон байна. Тиигэбэшье мүнөө энэ тосхондо хэдэн олон айл һууна. Гадна колхозой малшадай олонхинь жэлэй дүрбэн сагта эндэ байжа, малаа харууһалдаг. Эндэхи ажалшадые хэрэгтэй эд бараагаар, тамхи, зуруул, дабһа, сай, сахар, керосин, мылэ болон бусад зүйлнүүдээр хангаха ёһотой Цакирай сельпо уялгаяа муугаар дүүргэнэ. Заримдаа эндэхи магазин хэдэн үдэрөөр хаалтатай байдаг. Ноябриин долооной һайндэрэй 4—5 хоног үлөөд байхада, аймпотребсоюз магазинда шалгалта хэһэн юм. Тэрэнэй һүүлээр магазиниие тамгалжархёо һэн. Һайндэртэ магазинай хаалтатай байһан дээрэһээ эндэхи ажалшад шухала хэрэгтэй эд бараагаа, эдеэ хоолоо абаха аргагүйдөө. Зарим хүнүүд Цакир гү, али Городок город ошожо, шухала хэрэгтэй эдеэ хоол асарһан юм. Харин харууһалжа байһан малаа хаяжа ябаха аргагүй малшад эд бараагаар, эдихэ хоолоор дутаһан байна. Мүн Закаменай аймпотребсоюзай магазинуудай хүдэлмэрилэгшэд холын фермэ, гүүртэнүүдтэ нүүдэл наймаа муугаар эмхидхэдэг гэжэ хүдөө бэшэгшэ **Б. Шоёнов** мэдээсэһэн байна. «Байгал» колхозой һүбэтын фермэ, гүүртын малшадай эрилтэ муугаар хангагдана. Нүүдэл наймаанай саг соогоо эмхидхэгдэдэггүй дээрэһээ эндэхи малшад хэрэгтэй эд бараагаа, эдеэ хоолоо абажа шаданагүй. Гадна һүүлэй үедэ хилээмэн саг соогоо асарганагүй. Мүн тус колхозой Сэхир, Сонгино гэжэ газарнуудта нүүдэл наймаан хаа яа ошодог байна.

— Бидэ һаалишад, хонишод булта танда ханданабди,—гэжэ Хориин аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад манай редакцида бэшэнэ. Манай фермэ, отара дээгүүр автолавка үнинэй ябахаяа болишоо. Автолавкын ерэхые хүлеэһээр найман һара болобобди. Үдын голдо зуһалангаа байхадамнай нүүдэл наймаатай машина манай эндэ хүрэнгүй, хойто трактаар баруун, зүүн тээшээ гүйлгэдэг һэн. Мүнөө бидэнэр үбэлжэхэ газартаа зөөгөөд байнабди. Теэд автолавка ерэнэгүй. Манай эндэ нүүдэл наймаа асаржа байг лэ гэжэ газетээр дамжуулан, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэ ханданабди гэжэ тус бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Ажалшадай эрилтэдэ хойрогоор хандадаг, худалдаа наймаанай гурим эбдэдэг наймаалагшадай бии байһан тухай зарим бэшэгүүд гэршэлнэ. Нэгэ иимэ баримта тухай Бичурын типографиин коллектив манай редакцида дуулгана.

Мяха, котлет шарахада хэрэглэгдэхэ бутархай сухаари һаяхан Бичурын сельподо наймаанда гараһан юм. Эдеэ хоол буйлуулхадаа хэрэглэхын тулада энэ сухаари абаха һанаатай магазинда ошоһон гэрэй эзэн эхэнэрнүүд тэрэниие абангүй бусаа. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй сэн ехээр нэмэгдэһэн байгаа. Нэгэ түхэриг 40 мүнгэнэй нэгэ багса сухаари 4 түхэриг 50 мүнгэтэ болоод байба. Сэнгынь юундэ иимэ ехээр нэмээгдээб гэжэ аймпотребсоюзай правленидэ ажалшадай хандахадань тэрэ сухаари нэгэ түхэриг 40 мүнгөөр наймаалагдаха болобо. Иимэ ушар эндэ нэгэнтэ бэшэ үзэгдэдэг. 56 түхэригтэ хүүгэдэй ботинка 66 түхэригөөр худалдаанда табигдаһан байгаа. Магазиниие даагша Р. Г. Степанова, наймаалагша Л. И. Пескова гэгшэдэй эд бараа үндэр сэнгээр худалдадаг тухай аймпотребсоюзай правленидэ ажалшад гомдоһон байха юм. Харин тус правлени ямаршье хэмжээ абанагүй. Мүн Бичурын РТС-эй магазинай наймаалагша Анна Утенкова зарим эд бараа үндэр сэнгээр наймаална. Ажалшадые мэхэлжэ, эд бараа үндэр сэнгээр худалдаһан мүнгэн хэнэй хармаанда ороно гээшэб гэжэ нүхэд **Петрова, Белых, Перелыгина** болон типографиин бусад хүдэлмэрилэгшэд асууна.

Худалдаа наймаанай зарим хүдэлмэрилэгшэдэй өөһэдынгөө хүндэтэ уялгые муугаар дүүргэдэг, ажалшадай эрилтэдэ хайша хэрэгээр хандадаг баримтануудые усадхаха тушаа хэмжээн дары абтаха ёһотой. Худалдаа наймаа һайжаруулха, илангаяа холын фермэ, гүүртын малшадые эд бараагаар, эдеэ хоолоор дүүрэн хангаха гэжэ аймпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд һаналаа табиха зэргэтэй. Худалдаа наймаанай гурим эбдэдэг наймаалагшадые шанга харюусалгада хабаадуулха хэрэгтэй.

Ажалшадай ургажа байгаа эрилтые гүйсэд хангаха хүндэтэ уялгаяа наринаар дүүргэхын тула худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд һаналаа табиха бэзэ гэжэ найдагдана.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00912. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4732.